

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Augustini Barbosae ... Collectanea doctorum tam
veterum, quam recentiorum, in ius pontificium universum**

In Qvo Tertivs Et Quartvs Decretalivm Libri continentur

Barbosa, Agostinho

Lugduni, 1669

De Emptione, & Venditione. Tit. XVII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95279](#)

122 Collectanea Doct. in lib. III. Decretal.

Doctores in presenti, Felin. in c. universitatibus, post n. 2.
de sententia excommunicati. Hippol. sing. 55. & in l. questionis
habendae, n. 9. & ff. de quæst. & in l. editum, num. 20. ff. cod.
Boët. decr. 1. 6. 3. n. 6. & 7. plures per Mafcard. de probat.
concl. 1. 5. 2. n. 1. 4. & concl. 3. 5. 2. n. 5. Bonacof. tom. 2. comm.
opinion. lib. 9. tit. 28. à n. 110. p. 540. & commun. crimin.
p. 1. verbo Clericus, fol. 25. Perez l. 1. tit. 3. lib. 2. Ordin.
p. 68. Rebuff. ad tit. ff. de verbis signific. p. 5. 09. Aldrete
de religiosa disciplina tuenda, lib. 1. c. 1. 7. n. 2. Fr. Emman.
quæst. Regul. tom. 2. q. 19. art. 7. dicit magis communem
Farin. d. q. 4. 1. n. 5. & 6.

9 In gloss. *Personæ sibi nisi depositio facta sit, &c.* Notatur ad hoc, quod Ecclesia ex deposito apud se facto
cum consenserit Episcopi, & Capituli, vel recipiente
thesaurario, vel alii ad recipienda deposita designati,
exempli causa solennitatis à iure requisitis internenientibus efficaciter obligatur, licet deponens non
probet depositum verum fuisse in utilitate ipsius
Ecclesiae, sequuntur ultra Zabarelli. Imol. & alios hic,
Molin. d. disp. 5. 25. num. 4. verbo depositum, Sum. Angelica
verbo depositum, §. 4. Cardof. d. verbo depositum,
num. 9. communis ex Decio conf. 36. num. 6. Sanch.
in precepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 14. num. 35. in hoc
enim casu minime loquitur textus in presenti, sed solum
de deposito facto penes personam particularem, &
absque solennitatibus à iure requisitis. Quamvis contrarium,
nempe Ecclesiam non obligari ex deposito
facto, prædicto modo, nisi etiam proberetur versio,
tenuerint gloss. 2. in cap. vlt. ne Prelati vices suas, Innoc.
& Abb. in presenti, n. 10. Henric. n. 2. Joan. Andr. n. 9.
Hostiens. num. 3. Paul. in authent. hoc ius correctionem,
num. 5. C. de sacros. Eccles. & Rebuff. in compendio alien.
natis. n. 39.

S V M M A R I V M .

- 1 Depositarius ad quod teneatur, & quando, repetatur
depositum, ostenditur.
- 2 Depositarius dicens se perdidisse depositum presu-
mitur in dolo si appearant illius res incolumes.
- 3 Depositum qui suscipit tenetur custodire, & seruare
ea fide, cura, & diligentia, qua solet proprias res
custodire.
- 4 Bona fides que in presenti dicatur.
- 5 Compensatio, & reconvenio cessat in deposito vero, non
autem in confessato, ut n. 6.
- 7 Compensatione partis petitorum requiritur.

C A P. Bona fides. II. & vlt.

Gregor. IX.

D Epositarius si pendat depositum, & non res suas,
non præsumbitur habere bonam fidem, & con-
demnabitur, quia præsumbit dolus. Item qui se ob-
tulit, vel accepit aliquid pro custodia, tenetur de cul-
pa, & etiam de casu fortuito, si paclum, vel culpabil
mora interuenit depositarij. Item depositum potest
repeti ad libitum, nec admittitur compensatio, vel de-
ductio, sicut in aliis contractibus, quoniam causa com-
pensationis sit liquida. Colligunt ex Ordin. Abb. ant.
Innoc. Collect. Zabar. Butr. Joan. Andr. Imol. Bar-
bat. Anan. Host. Anch. Henric. Guid. Pape. Panorm.
Vitiæ. in rationib. 3. inris Pontif. pag. 173. Alagona
in compend. inris Canon. pag. 429. remissione Ximen. in
concord. p. 1. & 2.

2 Si rebus suis saluis, &c.] Notatur ad hoc, quod
depositarius dicens se perdidisse res positas, præsu-

mitur in dolo, si appearant illius res incolumes, vt
per Mafcard. de probat. concl. 508. à princip. Farin. in
praxi crimin. p. 6. q. 169. n. 37. Is enim, qui depositum
fuscepsit, custodire, & seruare debet ea fide, cura, &
diligentia, qua solet proprias res custodire, Azor. in
ſſit. moral. p. 2. lib. 7. c. 6.

Bona fides.] Non accipitur hic in ea significatione, 4
secundum quam bona fides est contraria male fidei,
vel dolo, sed debet accipi, vel pro conscientia, & bona
æquitate, vel pro æquitate, & iustitia distincta à rigo-
re, & stricta verborum significatione sit D. Barbol. in
prælud. l. si mora, à n. 27. ff. foliolo matrum.

Contra quod compensationem, &c.] Notatur ad hoc, 5
quod compensatio celstat in deposito, vt per Ordin.
Regiam Lusit. lib. 4. tit. 78. §. vbi parés meus, & apud
Castellanos l. 5. tit. 3. p. 5. & l. 27. tit. 14. p. 5. Aloys. Ricc.
in collect. decr. p. 4. collect. 105. illat. 1. D. Barbol. in l. di-
nortio, §. ob donationes, n. 1. 3. & 14. ff. foliolo marum. Molin.
in infis. tract. 2. disp. 5. 26. versan deposito. Cardin.
Mantic. de tacitis, & ambig. comment. lib. 1. o. tit. 1. à n. 4.
Castil. lib. 3. quotid. c. 16. n. 1. Cald. Pereira quest. fo-
ren. lib. 1. q. 14. n. 1. Rebell. de oblig. iustitia, p. 1. lib. 2.
q. 18. n. 3. Azor. d. p. 3. lib. 7. de deposito, c. 8. q. 3. Sic etiam
in deposito celstat reconvenio, Carpan. super statua
Mediolanen. p. 1. c. 4. n. 1. 14. Carol. de Graffis de effe-
ctibus clerical. effectu 1. n. 770.

Intellige in deposito vero, non autem in confessato,
to, quia priuilegia veri, & actualis depositi in confessato
locum non habent, vt per Gregor. l. 5. verbo com-
pensationem, tit. 3. part. 5. Tiraq. de verrat tit. 2. §. 4. glos. 6.
ad num. 8. cum seqq. Kirchou. tom. 2. commun. opin. lib. 4.
tit. 24. num. 18. in med. pag. 609. Mafcard. de probat. con-
clu. 509. num. 7. D. Barbol. in dicto, §. ob donationes,
num. 1. 4. Mendez à Castro in praxi Lusitan. lib. 3. c. 22.

Ex qua postulatio, &c.] Ergo in compensatione par-
tis petitio requiritur, vt per Tiraq. in l. si vnguan. verbo
reveratur, n. 1. 5. Surd. decr. 1. 17. n. 4. cum seqq. Intel-
lige nisi agatur de euitanda pena, quia tunc ipso irre
fit compensatio, vt per Gam. Lusit. decr. 91. n. 2. Valafec.
concl. 71. n. 14. Surd. decr. 1. 17. n. 2. & de alimento tit. 1.
q. 4. 2. n. 8. 6.

De Emptione, & Venditione.

TIT. XVII.

VPER hanc rubri, scripserunt Zabareli.
Butr. Joan. Andr. Imola. Anania. Barbat.
Anchar. Panorm. Guid. Papæ. Guillelm.
Durand. in breuiario aureo iur. Canon.
fol. 95. ver/o. Petr. de Ravenna in compend.
inr. Canon. Martin. Melnart. in epistole Decret. fol. 110.
verso. Dan. Venator. in analysi methodica iuris Pontif.
pag. 412. Goffred. & Hostiens. in summa huic tit.
Alexand. Casian. & Anatol. Germon. in paratitlis
ad quinque libros Decretal. Barthol. Carthagena in
expofit. titulorum iuris Canonicici. Zypa. in analytica
postremi iuris Ecclesiastici enarrat. pag. 208. omnes sub
hoc tit.

De materia huic tit. agunt Ordin. Regia Lusit.
lib. 4. tit. 1. cum seq. vbi parés meus apud Castellanos
tit. 5. part. 5. vbi Gregor. Lopez, & tit. 10. lib. 3. for-
beg. & tit. 7. lib. 5. Ordinam. vbi Perez & tit. 11. lib. 5.
none recipil. vbi Azened. & Matieno, item de hoc
tit. peculiares edidere tractarunt Fabianus de Mon-
te, & Francisc. Zonianus, plenissime, & eleganter
Conclusi

De Emptione, & Venditione, Tit. XVII: 123

Conclusimus nostri Cald. Pereira in typum emptio-
nis, & vendit. incidenter etiam de illo tractarunt Cou-
lib. 2. var. c. 3. & lib. 3. c. 14. Cancer. p. 1. var. c. 13. Medi-
cines de diffusis. p. 2. c. 48. Anton. Gom. tom. 2. var. c. 2.
Iacob. de Carol. tom. 2. praxis irridicis, colore 10. n. 31.
Albertino de arte contractus, tit. 9. Mozz. de contract.
tit. de empr. & vend. Donel. comment. iuris civilis, c. 17.
Ioleph. Ludouic. tom. 3. commun. opin. tit. de empr. &
vendit. Soar. de Pace in pratt. tom. 3. c. 6. §. 1. Rendina in
promptuario recept. sent. tom. 1. tit. 12. Cardin. Mantic.
de tacitis, & ambig. comment. lib. 4. de empr. Benedict.
Agid. in repet. l. hoc iure, ff. de iustit. & iure, verbo empr.
& vendit. Ex Theologis vltra. Sumimistas verbo em-
pia, tum alios n. 4. difff. 1. tum D. Thom. cum suis in-
terpret. 2. 2. q. 77. & cum eis Greg. de Valent. difff. 5.
q. 10. Sot. de iustit. lib. 6. q. 2. 3. & 4. Molin. de iustit.
n. 2. 2. in difff. 3. 2. 6. & quae ad 380. Less. eod. tract. lib. 2.
c. 1. Rebello. de obligat. iustitiae, p. 2. lib. 9. Azor. iustit.
moral. p. 3. lib. 8. Valer. Reginald. in praxi fori pa-
nit. lib. 4. n. 237. cum seqq. latè Camil. Borrel. in summa
omnium decisi. tit. 18. Et quod consanguineis potius
tradenda sit eleemosyna quam extraneis, cum teneantur
plus diligere consanguineos, siue potius subvenire,
quam extraneis, docent S. Thom. 2. 2. q. 32. n. 9. Syluest.
verbo eleemosyna, n. 4. Afflict. decisi. 290. n. 10. Menoch.
conf. 321. n. 3. Rojas de success. c. 3. 2. n. 5. Fusc. de visit.
lib. 1. c. 30. n. 8. & 10. Card. Mantic. de coniect. vltim.
volunt. lib. 6. tit. 3. n. 42. Cened. pratt. & canon. q. lib. 1.
q. 17. m. 1.

S V M M A R I V M.

- Transcuntibus non debet carius vendi, quam in mer-
cato venderetur.
- Hospitalitas que sit, & qui ad eam teneantur, remissione.
- Eleemosyna virtus, & effectus qualis, remissione.
- Dinites tempore penuria cogi possunt ab Ecclesia ad
erogandam pauperibus eleemosynam.
- Clerici beneficiati ad eleemosynas arctius tenentur,
quam laici.
- Vt in hospitaliis taxari conuenit, ne in eis ca-
rius forensibus vendantur, quam in mercato vendi
solent.
- Pretium iustum rei censetur illud pro quo vendi po-
test in foro.
- Episcopus cogere potest laicos, ut eodem pretio mer-
ces, & res viuæ necessarias peregrinis, & ho-
spitibus vendant, quo publice ab incolis vendi
solent.
- Venalem rem qui exposuit, compellitur ad eam ven-
dendam.

C A P. Placuit. I. Ex Concil. apud Valentiam.

Non debent res cariori pretio vendi, quam in
mercato venderentur. Colligunt ex Ordin. Abb.
antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Butr. Imol.
Anan. Host. Anch. Henric. Barbat. Guid. Papa. Panorm.
Cened. collect. 118. Vinian. in rationib. 3. iuris Pontif.
pag. 175. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 450. re-
missione Calaf. in annos. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.
definitur à Barchard. lib. 2. Decret. c. 168. Iuo. p. 6.
c. 250. & ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 3.
tit. 15. c. 2.

2. Vt & ipsi hospitalites sint.] De hospitalitate, & qui
teneantur, vel cogi possint ad eam, tractant Colin.
in pragm. sancti, in proxim. §. nam Ecclesiastum, in gloss.
hospitalitas, §. 39. Renat. Chop. de sacra politica, lib. 3.
tit. 5. & princeps. Fusc. decisi. lib. 2. c. 13. vbi multa de ho-
spititate congerit, illustriss. D. meus Roder. à Cunha
in comment. ad summ. difff. 42. n. 1. p. 32. 5. Caffan. in cata-
log. gloria mundi, p. 11. confid. 46. Menoch. de arbit.
Barbos. Collect. Tom. II.

n. 37. ff. de liberis agnosc. Spin. in speculo testam. gloss. 6.
princ. n. 8. Auendan. de exequendis mandat. lib. 2. c. 8.
plures, quos referit Cened. ad Decretal. collect. 118
Azened. l. 7. n. 1. & 3. tit. 3. lib. ... noua recop.

De eleemosyna, eiisque obligatione, virtute, &c.
effectibus, vide Nuar. in cap. quiescamus 2. 2. difff. Spin.
gloss. 6. a. princ. Henriq. in summ. lib. 2. de Baptrimo,
c. 25. Tolet. in summ. lib. 8. c. 27. Surd. de alimen. tit. 4.
q. 28. plures, quos referit Cened. ad Decret. collect. 27. quibus
adde Fr. Ludou. Bejam respons. casum conscientie, p. 2.
casu 25. Petr. de Ledesm. in summ. p. 2. tract. 4. c. 3. Azor.
instit. moral. p. 2. lib. 1. 2. c. 7. Ioan. Pineda in lob. tom. 2.
lib. 30. c. 25. pag. 490. Valer. Reginald. in praxi fori pa-
nit. lib. 4. n. 237. cum seqq. latè Camil. Borrel. in summa
omnium decisi. tit. 18. Et quod consanguineis potius
tradenda sit eleemosyna quam extraneis, cum teneantur
plus diligere consanguineos, siue potius subvenire,
quam extraneis, docent S. Thom. 2. 2. q. 32. n. 9. Syluest.
verbo eleemosyna, n. 4. Afflict. decisi. 290. n. 10. Menoch.
conf. 321. n. 3. Rojas de success. c. 3. 2. n. 5. Fusc. de visit.
lib. 1. c. 30. n. 8. & 10. Card. Mantic. de coniect. vltim.
volunt. lib. 6. tit. 3. n. 42. Cened. pratt. & canon. q. lib. 1.
q. 17. m. 1.

Illud in praesentiary adiungendum est, tempore
penuria cogi posse diuites ab Ecclesia ad erogandam
pauperibus eleemosynam, quod intellige cum Nau.
in man. c. 23. n. 73. Syluest. in summa, verbo eleemosyna,
q. 6. Cour. lib. 3. var. c. 14. n. 5. in princ. Tiraq. de nobilit.
c. 29. n. 46. & de priuileg. schol. priuileg. 90. n. 10. Sar-
mient. de redditib. Eccles. p. 3. c. 4. n. 2. Morl. in emp-
orio iuri. sub rit. de legib. q. 13. num. 8. Less. de iustitia,
lib. 2. c. 1. dub. 1. n. 7. 5. Anton. Monach. Bononiensis. de-
cisi. 69. n. 9. per text. in c. 2. difff. 4. 2. tenet quod tempore
sterilitatis potest pauper implorare officium iudicis
ad compellendum diuitem, vt faciat sibi eleemosyna.
Benincal. in tract. de paupertate, quest. 7. princ. in
spec. indic. n. 17. Lara in l. si quis à liberis, & est im-
pubes, n. 36. & seqq. Tiraq. de penit. temper. canfa 44.
num. 10. Mexi. in tract. tasse panis, conclus. 1. n. 5. Surd.
de alimen. tit. 3. quest. 3. num. 27. Azor. d. lib. 1. 2. c. 13.
quest. 2. Henriq. in summ. lib. 13. c. 17. 5. in fine. Sem-
per vero Clerici beneficiati ad eleemosynas arctius
tenentur quam laici, Azor. d. lib. 1. 2. c. 11. q. 1. Franc.
Mar. decisi. 540. n. 31. p. 1. Camil. Borrel. in summ. decisi.
tit. 11. n. 3.

Et non carius vendant transcuntibus. Conuenit ergo
in hospitaliis, vt viuæ taxentur, ne in eis carius foro
rensis vendantur, quam in mercato vendi solent.
Mexi. in tract. tasse panis, concl. 4. n. 14. & 21. Azened.
ad Curiam Pisanam, lib. 1. c. 17. n. 27. Rebuff. tom. 2. ad
leges Gallie, tit. de hospitibus, n. 1. 4. Peccat enim ven-
dens rem plus iusto, Nau. in cap. nouis, notab. 6. n. 57.
vers. sexto, supr. de indic.

Quam in mercato vendere possunt.] Ergo iustum rei
pretium censetur illud pro quo vendi potest in foro,
vt per l. a. in l. qui Rome, §. cohæredes, lib. 2. 5. ff. de verbo
rum oblig. & in l. est equo, n. 4. cum seqq. ff. de legis 1.
Ioan. Nidet. de contractibus mercat. 6. 2. a. n. 2. Corset.
sing. 39. 1. vendit. lib. 2. Afflict. dec. 3. c. 16. n. 7. Con. lib. 2.
var. c. 3. n. 4. in princ. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vendit.
p. 3. cap. vlt. n. 17. Tiraq. de retrah. liga. §. 1. gloss. 18.
n. 1. Strach. de mercat. p. 1. n. 9. 1. ad fin. Mexi. in tract.
tasse panis, concl. 4. n. 26. Menoch. conf. 137. n. 4. Ge-
min. de usuris, comment. 1. §. 8. n. 16. 7. Perez l. 1. gloss.
fin. tit. 9. lib. 1. Ordin. & 1. 6. gloss. 1. tit. 1. lib. 2. & 1. 2.
tit. 23. lib. 2. pag. 429. Maſcard. de probat. concl. 6. 56.
n. 70. & concl. 1. 39. 6. n. 35. vbi dicit quod iustum rei
pretium est quod in foro inuenitur.

Ad presbyterum transentes, &c.] Notatur ad hoc,
quod Episcopus (intelligendo verbum, Presbyterum,

124. Collectanea Doct. in lib. III. Decretal.

de quo in hoc text. id est Episcopum cum glass. in presenti, & cogere potest laicos, ut codem pretio merces, & res victui necessaria peregrinis, & hospitibus vendant, quo publice incolis vendi solent, ut per Abb. hic n. 5. & 6. Rom. sing. 526. Tiraq. de priuile. pia cause, priuile. 149. Strah. de mercat. p. 1. n. 20. Rip. de peste, tit. de remedis praeservatiu. an. 195. Cou. d. c. 14. n. 5. vers. buini tandem, Bellet. disquisit. Cleric. p. 1. tit. de fauore Cleric. reali, §. 5. n. 63. & alios plures quos refero ego ipse de offic. & potest. Episcop. p. 3. alleg...

¶ Vt illius iussu, &c.] Notatum ad hoc, quod ille, qui expoluit rem vendalem, compellitur ad eandem vendendam, ut per Capell. Tholos. decis. 446. Afflict. in pralud. confit. q. 3. an. 8. Cou. d. c. 14. n. 1. Mexi. in tract. tassa panis, concl. 1. n. 3. cum seqq.

nat se, num vlt. & in cap. falsas, n. 17. de penit. disp. 5. & Rebuff. in repet. cap. omnis virtusque sexus, de penit. & remiss. iniunctam penitentiam, pag. 566. Eman. Roder. in explicat. Bull. Cruciate, §. 7. n. 8. plures Doctores refert Cened. d. collect. n. 4. cum seqq. Hodie vero huiusmodi Canones penitentiales non sunt in usu, sed omnes penitentiae imponit pro peccatis ab ipsis factis Canonicis, sunt arbitriae Confessoribus, ex cap. questionis, & cap. Deus, qui, de penit. & remiss. Rebuff. a. §. iniunctam penitentiam, verbo hodie vero. Vinald. in candelabro aureo, tit. de satisfact. n. 18. Menoch. de arbitri. caſu 317. n. 4. & 5. & caſu 391. num. 1. Cened. d. collect. 9. n. 5. & 6.

S V M M A R I V M.

- 1 Mensuras, & pondera fraudans, triginta diebus in pane, & aqua penitire debet.
- 2 Clericus vendens falsa mensura puniatur à indice Ecclesiastico.
- 3 Pondus dicitur falsum quod nunquam transiit per manus affinatorum.
- 4 Canones penitentiales crebri erant antiquitus.

C A P. Vt mensuræ. II.

Ex Concil. Mogunt.

¶ **Q**ui fraudat mensuras, & pondera, triginta diebus in pane, & aqua penitire debet. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Iimoc. Collect. Zabarell. Butr. Ioan. Andr. Imol. Anan. Hoft. Anch. Henric. Guid. Pape. Barbar. Cened. collect. 6. Panorm. Viu. in ration. lib. 3. iuris Pontif. pag. 153. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 430. remissione Ximen. in concord. p. 1. & referut à Burchard. lib. 19. Decret. c. 148. & ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 3. tit. 8. cap. 3.

2 De his, qui falsis ponderibus, & mensuris vntinunt, ac de eorum penitis, agunt Doctores per me citati infra ad rub. de crimine falsi, n. 11.

3 Si quis.] Hinc Clericum videntem falsa mensura puniri à indice seculari resoluunt Cassian. in confut. Burgund. rubr. 1. §. 5. gloss. S'il n'a grace, n. 90. Mex. d. concl. a. n. 2. Cened. ad Decret. collect. 9. n. 1. in fine. Contrarium vero rectius tuncum Aug. Vigiani tract. de immunit. Eccles. disp. 2. concl. 5. Valq. in p. 2. tom. 2. disp. 166. c. 4. n. 29. & 30. Salas de legib. disp. 1. 4. sect. 9. n. 106. & in citato in hoc loco. Diana resol. moral. p. 1. tract. 2. resol. 76. & si talen condignis penitis ad arbitrium Ecclesiastici judicis puniendum esse, tenet Marta de iurisd. p. 4. caſu 3. n. 16. & 17.

Insta fuit.] Id est, legati, vel secundum legem, coniuetudinem, aut conventionem partium, iuxta l. Imperatores 71. ff. de contrab. empe. Fabian. de empt. q. 9. n. 12. quod ratione non est mensura insta, que olim fuit legalis, sed hodie non seruatur. Clement. 2. ibi, monogram currentem, de decimis, c. vlt. in fine, de maledicis, resoluunt Tiraq. de retract. lign. §. 1. gloss. 20. n. 14. Cened. d. collect. 9. n. 3. Et illud pondus dicitur falsum, quod nunquam transiit per manus affinatorum. Macard. de probat. concl. 104. n. 5. Bobadil. in sua politica, lib. 3. c. 4. n. 105.

5 In pane, & aqua penitentia.] Antiquitus erant crebri Canones penitentiales, quibus Sacerdotes erant alligati ad iniungendas penitentias sacramentales pro quocunque criminis. Vide Nau. in cap. considerat. §. po-

- 1 Emptori, venditori lesu ultra dimidiam insti preij subveniuntur, vel rescissione contractus, vel supplemento insti preij, & n. 2.
- 2 Deceptione intra dimidium insti preij tanquam minus malum impune permittitur, non tamen tanquam licita approbatur.
- 3 Referuntur Doctores agentes de intellectu, 1. in casu la 2. §. pen. ff. de minoribus.
- 4 Deceptione minus dimid. respectu vendoris dicitur interuenire quando res, que valeat 100, distracta fuit minus quinquaginta.
- 5 Nummi unius à dimidio, vel excessus, vel defectus sat est, ut in deceptione interueniat.
- 6 Remedium huic cap. & l. 2. C. de rescind. vendit. non potest directe intentari contra tertium, nisi ipse fuerit sciens, vel emerit cum eadem deceptione, vel possideat ex causa lucratina, etiam si non sciens.
- 7 Contractus onnes bone fidei rescinduntur ob lesionem ultra dimidiam insti preij.
- 8 Transactio ob lesionem ultra dimidiam insti preij rescindi potest, vel in ea agi ad supplementum insti preij.
- 9 Feudum ob lesionem ultra dimidium rescindi potest.
- 10 Datio in solutum voluntaria, & extra iudiciale ob lesionem ultra dimidiam rescindi potest.
- 11 Litis dubi cuentius venditio ob lesionem ultra dimidiam rescindi potest.
- 12 Diuiso bonorum ob lesionem ultra dimidium rescindi potest, nisi fuerit approbata iudicis sententia.
- 13 Maliter lesu in estimatione doris succurrerit, etiam si lesu sit intra dimidiam.
- 14 Locatio ob lesionem ultra dimidiam rescindi potest.
- 15 Remittit ob lesionem ultra dimidiam rescindi potest.
- 16 Permutatio ob lesionem ultra dimidiam rescindi potest.
- 17 Emphyteus concessio ob lesionem ultra dimidiam quando rescindi posset, remissio.
- 18 Pensio imponenda in emphyteus, ut dicatur immo- dica, respectus non est habendus ad fructus ex fundo prouenientes, sed ad pensiones in illa re- gione imponi solitas.
- 19 Emphyteus non dicitur, sed potius locatio, quando magna constituitur pensio.
- 20 Pensionis remissio sit in emphyteus, in qua fuit imposta fructibus respondens.
- 21 Venditio facta cum pacto de retro ob lesionem ultra dimidiam rescindi non potest.
- 22 Testator quando rem pro certo proratio vendi iussit, non potest ob lesionem ultra dimidiam venditio rescindi.
- 23 Iurans non contrariari contractui, non potest illum rescindere ob lesionem ultra dimidiam, nisi enormissima lesionem.

De Emptione, & Venditione, Tit.XVII. 125

- lesione deceptus proponatur.
- 24 Permutatio beneficiorum ob lesionem ultra dimidiā non posset.
- 25 Redditus annui ob lesionem ultra dimidiā, tam ex parte emporis, quām vendoris rescindi non possunt.
- 26 Artifices, & officiales non possunt remedio huius textū gaudere.
- 27 Venditio facta sub hastā quando ob lesionem ultra dimidiā rescindi non possit, ostenditur.
- 28 Contractus lucrativus ob lesionem ultra dimidiā rescindi non posuit.
- 29 Actio non datur leso ultra dimidiā perempta re.
- 30 Contractus reciprocus, seorsim tamen ob lesionem ultra dimidiā rescindi non possunt.
- 31 Calculus rationum ut repetatur non requiritur leso in dimidiā sed sufficit, leso non minima nisi super lectione indicatum, aut transactum sit.
- 32 Emporii in arbitrio est agere ut restituatur res, vel iustum premium suppleatur.
- 33 Remedio huius textū, non possit remunari, remissiū.
- 34 Premium iustum ex quibus cognoscatur, & attendatur, ostenditur.
- 35 Remedium lesionis ultra dimidiā tollitur de iure spatio 30. annorum, 15. apud Lusitanos, 16. apud Gallos, & 4. apud Castellanos, & 3. apud Valentianos, nisi deceptio sit enormissima, ut n. 36.
- 36 Lesio enormissima que dicatur, remissiū.
- 37 Premium regulatur de tempore contractus.
- 38 Dolus presumitur ex enormi lesione.

CAP. Cum dilecti. III.

Alexand. III.

Vendoris rei si est deceptus ultra dimidiā iusti prejū, potest agere, vel ad supplementum iusti pretij, vel ad restitutionem rei, sed est in arbitrio emporis, vel rescindere contratum, vel supplere pretium, quaē electio venditori non competit. Colligunt ex Ordin. Abb. antiqu. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andre. Butr. Imol. Anan. Hofst. Anch. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papae Henric. Canis. Viu. in rationib. 3. iur. Pont. pag. 177. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 4. 30. & volum. 4. repet. in iure Canon. ad 3. Decret. Ibrimi. Anton. Burgos, remissiū Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 3. tit. 15. c. 4.

Collige eo text. empori, aut venditori leso ultra dimidiā nulli pretij subueniri, vel recifione contractus, vel supplemento iusti pretij, ad quod plures Doctores refert Cened. ad Decretal. collect. 1. 8. num. 1. quibus addo Iacob. de Carol. tom. 2. Praxis iuridica cole. 1. n. 4. Mench. frequent. c. 61. Menoch. conf. 343. n. 16. Cacheran. P. ed. decif. 41. Anton. Thesaur. decif. 146. Gamam Lusitaniam, decif. 204. 205. 212. 256. 259. Cald etiam Lusitaniam, decif. 34. num. 1. p. 1. Sarmi. lib. 1. selec. c. 11. à num. 4. & lib. 7. c. 12. Gemin. de iuris commento 3. & 3. num. 1. 2. cum seqq. Ioseph. Indouic. tom. 3. commun. opin. iur. de empr. concil. 2. & Anton. Gabr. ed. tit. concil. 1. Morz. de contractibus, sit. de empi. cap. quibus causibus annuletur emporio. num. 6. cum seqq. Brunor. à Sole in his communibus, verbo clausula 14. & verbo Fundus 4. & verbo Lesio 4. & 6. Parlal. lib. 2. Verum quorundam 16. Felician. de censibus. lib. 2. c. 1. num. 6. cum sequentibus, Gutier præf. lib. 2. q. 13. 4. Morlam in emporio iuri. p. 1. tit. 9. de contrabenda empi. quest. 19. cum seqq. Cenall. communum contra communes, quest. 1. 71. & seqq. Aldouin. conf. 70. num. 1. 2. Aloys. Ricc. in collect. decif. Barbos. Collect. Tom. II.

p. 1. collect. 8. t. Gasp. Roder. de annuis redditibus. lib. 1. quest. 11. Valaf. conf. 18. & conf. 41. & 44. & conf. 70. à num. 4. Castill. lib. 2. quoridian. c. 8. Cardof. in praxi iudicium, verbo emptio. num. 58. Rot. in Romana executio- nis, seu societas 1. 3. Marti. 1. 41. 7. coram bono mem. Buratto inter eius decisiones impressas decif. 232. Ex dectis Patribus Societas Iesu Molin. de iustit. tr. 2. disp. 349. Rebello. de oblig. iustit. p. 2. lib. 9. quest. 3. sect. 2. Ioan. de Salas de contractibus tract. 1. de emptione, dub. 2. 7.

Minus dimidia.] Ergo deceptio intra dimidiā iusti pretij partem tanquam minus malum imponē permisa est, ne maius malum, id est, Reip. perturbatio, per lites innumeris sequatur, non tamen tanquam licita approbat, cū lades peccet mortaliter contra iustitiam, & ad restitutionem teneatur, de quo vide Thom. Bonifacius in iustis negot. tract. de vendit. ad tempus. c. 5. Molin. d. tract. 2. disp. 3. 50. Petri Gregor. syn- tagm. iuris. lib. 2. 5. c. 24. à n. 19. Felician. de censibus. lib. 2. c. 1. num. 11. plures, quo refert Cened. d. collect. 1. 58. num. 6. quibus adde Modern. de iurisdict. p. 3. c. 8. n. 27. cum seqq. & in votis nouiss. decif. voro 89. num. 15. Rebello d. q. 3. num. 6. verf. ad leges. Salas d. tract. de empt. dub. 2. c. num. 6. Menoch. conf. 1. 9. num. 30. & 37. Car- din. Mantic. de tacitis, & ambig. conuent. lib. 4. tit. 20. n. 6. 2. Castill. d. c. 8. n. 16. De intellectu verbi 1. in causa la 2. §. pen. ff. de minoribus, dum probat licere contra- hentibus te decipere, prout eam refert gloss. verbo hu- manum, in d. l. 2. agunt Duen. reg. 1. 48. Alphan. collect. 1. 5. Pinel. in d. l. 2. p. 1. c. 1. à num. 32. Couarr. lib. 2. va- riar. c. 3. a num. 2. Cabed. diuersorum iuris argum. lib. 4. cap. 9. num. 10. Nauarr. in cap. qualitas, num. 41. de panitent. dist. 5. & in cap. noniū, de indic. notab. 6. m. 49. Matienf. l. 1. gloss. 1. à num. 1. tit. 1. lib. 5. noua recopil. Fe- liopian. d. num. 11. D. Barbof. in rubr. ff. soluto matrimon. p. 4. num. 26. ad finem, Cenall. communum contra com- mun. q. 51. num. 5. Gomef. de potestate in seipsum. lib. 2. cap. 17. num. 7. Gafpar. Roderic. de annuis redditibus, lib. 1. quest. 11. num. 6. Castill. contravers. lib. 2. cap. 8. num. 13. seqq. Cardinal. Mantic. d. tit. 20. num. 53. cum seqq. Soar. de legibus, lib. 2. c. 20. num. 4. & 5. Rebello. d. lib. 2. q. 3. sect. 1. Cened. pract. & Canon. quest. lib. 1. q. 7. num. 7.

Deceptio igitur minus dimidia respectu vendito- ris dicitur intervenire, quando res, quā valet centum, distracta fuit minus quinquaginta, Mozz. de contra- tribus, tract. de empi. it. quibus causibus annuletur emporio, num. 10. Matienf. l. 1. gloss. 2. num. 43. tit. 11. lib. 6. noua recopil. Gasp. Roderic. d. lib. 1. quest. 1. à num. 18. Vic- cent. de Franch. decif. 243. Cenall. communum contra communes, quest. 536. num. 9. Mord. in emporio iuris, part. 2. tit. 9. quest. 18. Et sat est quod viuus numeri au- rei, dimidio vel excessus, vel defectus in deceptione intervenia, ut per Tiraquel. de iudicio in rebus exig. notab. 50. Rebuff. tom. 2. ad leges Gallie, tit. de resip. con- tract. art. 2. n. 2. gloss. 14. num. 14. Francf. Viu. lib. 2. com- mun. opinion. 3. 12. Matienf. l. 1. gloss. 2. num. 45. ad fin. tit. 11. lib. 1. 5. noua recop. Rebello d. pars 2. lib. 9. quest. 3. sect. 2. n. 7. nonissimē Mendez à Castro in praxi Lusit. lib. 4. c. 8. num. 61. Sic & eodem modo in emptore, qui aduersus venditionis contractum se lasum ultra di- midiam iusti pretij dixerit, oportet pretium conuen- tum plus duplo superuare rei empatę, vide Pinel. in d. l. 1. pars. 1. c. 2. n. 4. Greg. l. 16. verbo estia feria, tit. 11. part. 4. Vincent. de Franch. decif. 243. Couar. lib. 2. va- riar. cap. 3. num. 8. post princip. Gutier. præf. lib. 2. q. 1. 33. num. 1.

Illiud in præsentiarum aduertere oportet, remedium d. l. 2. C. de resip. vendit. cum sit personale, non posse dico. intentari contra tertium, nisi ipse fuerit sciens,

L 3 vel

vel emerit enim eadem deceptione, vel possidat ex causa luorativa, etiam si non sit sciens, ex text. in l. qui autem s. simili quoque modo, s. f. qua in fraudem cred. & tunc semper debet praecedere execuio in bonis principaliis emptoris, & confuetudine iam introductum est vno, eodem libello contra utrumque agere, & ambo condemnantur in defectum alterius, de quo tamen vide Courar. lib. 2. variar. e. 3. n. 2. Pinel. in d.l. 2. p. 2. c. 1. n. 3. o. Com. tom. 2. cap. 2. num. 2.2. Matiens. l. 1. gloss. 8. n. 24. tit. 11. lib. 5. noue recop. Mozz. de contract. tit. quibus modis annulletur empio, num. 14. Flores de Meno ad Gam. decif. 21. Cenall. commun. contra commun. q. 4.43. Valdef. ad Xuar. alleg. 2.2. n. 4. lit. E. D. Barbo. in l. diuortio, s. f. fundam, n. 3. ff. solut. mar. Molin. d. tract. 2. disp. 349. vers. si res infra, Morla. in emporio iuris. p. 2. tit. 9. in pralud. n. 102. Rebel. d. lib. 9. q. 3. sect. 2. n. 9. vers. sed quod.

8. Amplia primò principale conclusionem procedere in omnibus contractibus bona fidei, de quo an verum sit confute Padil. in d.l. 2. n. 18. Pinel. p. 1. cap. 3. n. 1. Ant. Gabr. commun. tom. 3. tit. de empt. conel. 1. n. 19. Cenall. d. 4.5.39. n. 2.4. Hortenf. Canalcen. de brachio Regio. p. 6. n. 25. vers. tertio, Gutier. pract. lib. 2. q. 138. Bratrad. decif. 2.3.2. num...

9. Amplia secundò procedere in transactione, quod apud Lusitanos stabilium est per Ordin. Regiam lib. 4. tit. 13. §. 6. sed quia in hoc mire variant Doctores, ut rectè dixerit Cagnol. in d.l. 2. vix dignosci posse quia sit receptior opinio, ideo vide gloss. in cap. cum causa, hoc tit. Puteum Romana decif. 2.3.2. sub n. 5. p. 2. in antiqu. Nicol. Reinsner. decif. 6. num. 1. lib. 2. Vincent. de Franch. Neapol. decif. 59. Viuium. decif. 429. n. 4. Gam. Lusitania. decif. 1. o. Pinel. d.l. 2. C. de rescind. vendit. p. 1. cap. 4. num. 12. Taber. Decian. resp. 56. num. 6.6. Mucch. in tract. de success. conuent. cl. 1. membr. 3. n. 1.5.2. Menoch. conf. 19.5. n. 11. & conf. 40.1. a. num. 1.5.7. Mozz. d. tract. de empt. tit. quibus modis annulletur empio, d. num. 2.1. Gare. de expensis, cap. 18. num. 2.6. & 38. vers. unde, & de nobilit. gloss. 6. §. 1. num. 5. & 6. Cald. Pereira in cap. si curatorem, verbo lessi, num. 1.5.3. Auend. de exequendas mandatis, part. 1. cap. 1. num. 2.9. Gutier. pract. lib. 2.9. 141. & de iurament. confirmat. part. 3. c. 2. num. 2.4. Fachin. lib. 2. controver. o. 26. Azeud. ad l. 4. num. 1.3.3. cum seqq. tit. 21. lib. 4. noue recop. Montan. de tutelis, & curis, cap. 35. num. 301. Cenall. commun. contra commun. quest. 72. Morla d. tit. 9. quest. 19. n. 10. Valafc. conf. 18. n. 8. Bernard. Graue. ad practicam Camera Imper. lib. 2. concl. 70. Card. Mantic. de racitis, & ambig. conuent. lib. 2.6. tit. 8. num. 2.3. Rebello. d. part. 2. lib. 9. q. 4. sect. 2. n. 1.3. vers. adhortandum, & lib. 16. q. 1. num. 1.1.

10. Amplia tertio in feudo, quia tamen hoc certum ita indistinctè non est, igitur pro resolutione consule Pinel. ad l. 2. C. de rescind. vendit. p. 1. cap. 2. Specul in pract. tit. de empt. s. nunc videndum, vers. sed nunquid Anton. Gabr. de empt. conel. 1. num. 7.4. Marc. Anton. Gennens. in practicab. Ecclesiast. c. 1. p. 59. Iaf. in l. de quibus, n. 27. & seq. ff. de legib. Afflit. in cap. 1. num. 8.5. de feudo dato in vicem legis commiss. lib. 1. Hortenf. Canalcen. de brachio Regio. p. 6. n. 2.5. vers. Presere, ex quorum dictis facile colliges resolutionem secundum aduersitatem concessionis feudi.

11. Amplia quarti in datione in solutum voluntaria, & extra iudiciale, secus in necessaria, seu iudiciale, Cardin. Pute. Rom. decif. 30.2. part. 1. quem refert Aloys. Ricc. in collect. decif. p. 3. collect. 8.3. vers. infertur tertio, Pinel. d.l. 2. part. 1. cap. 4. num. 8. & 9. Suan. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 27. num. 88. Matiens. l. 6. gloss. 1. tit. 11. lib. 5. noue recop. Bernard. Graue. d. conclus. 70. confid. 1.

Amplia quintò in dubio eventu litis, quia potest 12 de quolibet dubio eventu Tiraquell. in l. si unquam, verbo donatione, n. 1.3.1. Vincent. de Franchis Neapol. decif. 1.59. num. 7. Morl. d. tit. 9. quest. 19. num. 7. vers. tertio, Valafc. conf. 1.8. num. 8. Quid si quis vendat ius, quod habet in re, vide Menoch. conf. 178. num. 2.3. Tiraquell. de iure mariti. gloss. 2. n. 3.8. Pinel. d.o. 4. n. 19. in med.

Amplia sextò in divisione bonorum, de quo Cagnol. in d.l. 2. n. 59. Pinel. part. 2. cap. 1. num. 1. Gozad. conf. 4.4. num. 17. Azor. de partit. part. 3. q. 10. n. 2.5. Cenall. commun. q. 5.3.6. n. 1.5. Gasp. Roderic. de annis reddit. lib. 1. q. 11. à num. 33. & in divisione hereditatis facta sine fraude, Valafc. de partit. cap. 59. num. 8. cum seqg. Bernard. Graue. ad practic. 2. Camera Imper. lib. 2. conclus. 116. confid. 1. num. 21. Limita si diuisio fuit approbata indicis sententia, que transiit in rem dividatam, iuxta text. in l. cum putarem, ff. famil. exercit. Menoch. conf. 161. num. 26. Gutier. de iuram. confirm. part. 3. c. 7. num. 1. Azeud. l. 22. num. 7. tit. 6. lib. 3. mona. recop. Sententia autem ferri debet in indicio contradicitorio, nec sufficit interponi indicis decreatum. Decian. conf. 3.5.1. num. 7. Menoch. conf. 9.1. n. 5. & conf. 1.0.5. num. 97. & conf. 11.5. num. 2.1. ad hunc sensum reducendasunt, que Rebulf. ad l. cognoscere 56. §. disfingere, vers. al. tano. ff. de verbo sign. pag. 288. Marant. de ordine. indic. part. 6. mem. 9. n. 7. An autem in divisione, que fit per fortis, succurratur ei, qui laetus fuerit ultra dimidiam, vide Bald. Tiraquell. Iaf. & alios, quos refert Pinel. d.c. 1. n. 6. quibus adde Cald. Pereira in l. si curatorem, l. verbo aduersari dolo, n. 1.3. & 15.

Amplia septimò, in dote, quia mulier laesa in astimatione dotis succurritur, etiam si laeso sit intra dimidiam electione marito data, vt vel rem relinquit, vel suppletat instans estimationem, vide Pinel. d. 1.2. part. 1. c. 4. num. 3.3. Gutier. conf. 2. n. 2.7. D. Barbo. in l. si estimatis. n. 2.1. & 2.2. ff. soluto matrim. Cenall. q. 5.3.6. n. 1.1. & 1.2.

Amplia octavo in locatione, vt per Bellacomb. 15 tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 30. n. 5.8. Pinel. d.l. 2. part. 1. cap. 1. n. 17. Matiens. l. 6. gloss. 6. tit. 1.1. lib. 5. noue recop. Mench. frequent. c. 6.1. num. 1.2. Morl. d. tit. 9. q. 19. n. 1.9. Cenall. quest. 5.3.6. n. 2.7. Gutier. pract. lib. 2.9. 1.3. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 1.8. à n. 1.1. Melchior Phebos Lusitania. decif. tom. 1. Aresto. 7.4. Molin. disp. 48.7. vers. septimò. Rebello. d. part. 2. lib. 1.4. q. 3. num. 4. Azor. infinit. moral. part. 3. lib. 8. & 9. & condictio. cap. 1.1. q. 1.

Amplia nonò in permutatione, vt per Maynard. decif. 2.5. lib. 3. quem refert Aloys. Ricc. in collect. decif. 9.3. collect. 7.0.3. Pinel. d.c. 3. p. 1. n. 1.3. cum seq. vbi Dol. n. 2.0. Matiens. d.l. 1. gloss. 7. Aldouin. conf. 6.8. n. 3.3. Gutier. d. lib. 2.9. 1.39.

Amplia decimo, in emphyteusi, de quo tamen vide Courar. lib. 2. var. c. 4. à n. 5. Pinel. d.l. 2. p. 1. c. 3. num. 2.7. Matiens. d.l. 1. gloss. 8. n. 7. Valafc. de iure emphyt. q. 1.1. n. 1.9. Gam. Lusit. decif. 2.58. Ranchin. part. 3. decif. 5.00. Morl. d. tit. 9. q. 19. n. 7. & n. 9. vers. ultimò. Molin. disp. 4.5.2. vers. quod verò attinet, Azor. d. p. 5. lib. 10. de emphyteusi. c. 7. q. 8. Cald. Pereira in l. si curatorem, verba implorare, n. 7. vbi assertur in praxi le obtinuisse concessione emphyteiticam ab Ecclesia factam rescindi penitus non posse ex eo solum, quod in pensione fuit Ecclesia laesa, sed ad arbitrium boni viri fore redendum pensionem.

Ad hoc vt dicatur immodica pensio, quae imponebitur in emphyteusi, respectus non est habendus ad fructus

De Emptione, & Venditione, Tit.XVII. 127

fraudes ex fundo prouenientes, sed ad pensiones in illa regione imponi solitas, ita Cremenſ. d. l. 2. Qua-
rantia in summa Bullarij verbo Alienatio, pag. 13. Flo-
res ad Gam. decif. 158. faciunt que Menoch. cons. 358.
n. 15. Maſcard. de probat. concl. 1396. n. 34. Et quod non
debeant attendi redditus feudi in emphytefim
concelli, refolvent Ruin. cons. 50. n. 8. lib. 1. Brunor. in
tract. de augmento, concl. 14. n. 11. vol. 17. tract. Bero. in
c. 1. de in integr. refit. n. 48. Maſcard. concl. 603. n. 55.
Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 7. n. 25. & de empt.
19. cap. 2. num. 8. Quando autem magna penſio conſi-
tituitur, non dicunt emphytefis, fed potius locatio,
Socin. in l. Gallus. §. etiam. n. 6. ff. de liberis, & poſth.
Alicat. in l. 2. in prime. n. 22. ff. si certum pet. Valalc. de
iure emphyt. q. 11. ad finem, & q. 27. n. 11. col. 2. Surd.
20. decif. 198. n. 1. & sic in locatione fit remiſio penſio-
nis, l. 1. merces, §. vis maior, ff. locati, cap. propter
ſerilitatem, de locato, ita etiam in emphytefis, in
qua fuit imposta penſio fructibus respondens, ſe-
cundum communem ex Valalc. q. 29. n. 24. & q. 27.
n. 7. l. 1. & 13. Maſcard. concl. 1333. n. 10. D. Barbol. in l.
duo. §. fin. p. 1. n. 1. ff. foliuto matrim. Surd. d. de-
cif. 198. n. 1. & 20. Cald. Pereira de extinc. emphyt. c. 2.
num. 8.

21. Limita primò in venditione facta cum pacto de
retro, Ioseph. Ludou. Pernf. decif. 97. Rebello d. q. 2.
n. 1. in prime.

22. Limita ſecundò, quando teſtator rem pro cer-
to prețio vendi iuſſit, vt per Vincent. de Franc.
decif. 22. 5.

23. Limita tertio, quando quis iurasset non contra-
ria contractui niſi enorimifima laſione deceptus pro-
ponatur, vide Pinel. d. l. 2. part. 3. cap. 1. num. 5. Bellacomb. tom. 2. commun. opin. lib. 4. tit. 1. num. 30. pag. 436.
vbi Donat. à Fina num. 156. pag. 449. Ioseph. Ludou.
tom. 2. tit. de empt. concl. 2. ampl. 2. Thelaſur. Pedem. decif.
165. Vincent. de Franchis decif. 225. & decif. 243.
Molin. disp. 359. n. 17. Spin. in ſpeculo testam. gloss. 40.
prime. n. 62. Cened. ad Decret. coll. 1. §. 3. Morla.
d. tit. 9. q. 10. n. 12. & queſt. fin. n. 7. vers. quarta, Rebel.
d. p. 2. lib. 9. queſt. 3. ſect. 2. num. 9. Salas de contract.
tract. de empt. dub. 27. num. 16. Caſtil. lib. 3. quorid. c. 2.
num. 35.

24. Limita quartò in permutatione beneficiorum, in
qua laſio ultra dimidiā non ſucceſſit, vt per Pinel.
d. l. 2. p. 1. c. 3. n. 16. Maſcard. concl. 1170. num. 20.
Morl. d. tit. 9. q. 19. num. 4. Flamin. de refugiat. lib. 3. q. 7.
n. 4. 1. Rebello d. q. 3. n. 13. vers. adnotandum. Salas d.
dub. 7. n. 12. latè Aloys. Ricc. in praxi aurea, refol. 463.
per totam.

25. Limita quintò in annuis redditibus tam ex parte
emptoris, quam ex parte venditoris, vt per Gasp. Ro-
deric. d. q. 11. n. 35.

26. Limita ſexto in artificib. & officialib., qui
etū ultra dimidiā decipientur, non poſſiant vi re-
medio huius text. vt apud Lufitanos constitutum eft
per Ordin. Regiam lib. 4. tit. 13. §. 8. & apud Caſtellanos
l. 5. tit. 11. lib. 5. nona recipil. Pinel. d. l. 2. p. 3. cap.
fin. n. 18. in fine. Perez l. 2. tit. 23. lib. 2. Ordin. pag. 43.
Aenid. in exequendis mandatis, part. 2. cap. 13. num. 3.
Gutier. prat. lib. 2. q. 144. Matieno l. 2. gloss. 11. tit. 11.
lib. 5. recop. Morla d. tit. 9. q. 19. n. 8. & latè queſt. 24.
Bobad. in ſua Politica, lib. 3. c. 5. n. 43. cum ſeqq. Steph.
Garian. diſcept. forenſ. c. 185. num. 8. Salas d. dub. 27.
num. 12.

27. Limita septimo in venditionibus factis ſub haſta
denuntiatis domino de iudicis mandato, vt videat an
velit debitum ſolueret, & rem pro prețio retinere, de
quo vide Ordin. Regiam Lufitan. d. lib. 4. tit. 13. §. 7.
vbi parens meus, & apud Caſtellanos l. 1. tit. 11. lib. 5.

recop. vbi Matieno. gloss. 9. Mench. frequent. c. 61. Anton.
Gabr. lib. 3. commun. tit. de empt. concl. 1. n. 107. Gam.
Lufit. decif. 198. Pinel. d. l. 2. p. 2. c. 1. n. 18. Morl. d. tit. 9.
q. 23. Ceull. q. 536. Molin. disp. 349. n. 13. Hortens.
Caualcan. de brachio Regio, p. 6. n. 255. vers. præterea,
Maſtrillo Sicilia decif. 33. num. 9. Don. Christoph. de
Pace in ſcholiis ad leges ſtyli, l. 22. o. n. 2. Salas d. tract.
de empt. dub. 27. n. 6. Rebello d. p. 2. lib. 9. q. 3. ſect. 2. n. 8.
vbi ſublimitat data enorimifima laſione, ſine ex-
ecuſio fieret ad debitum priuatum, ſine publicum
ſoluendum.

19. ſep. 2. num. 8. Quando autem magna penſio conſi-
tituitur, non dicunt emphytefis, fed potius locatio,
Socin. in l. Gallus. §. etiam. n. 6. ff. de liberis, & poſth.
Alicat. in l. 2. in prime. n. 22. ff. ſi certum pet. Valalc. de
iure emphyt. q. 11. ad finem, & q. 27. n. 11. col. 2. Surd.
20. decif. 198. n. 1. & ſic in locatione fit remiſio penſio-
nis, l. 1. merces, §. vis maior, ff. locati, cap. propter
ſerilitatem, de locato, ita etiam in emphytefis, in
qua fuit imposta penſio fructibus respondens, ſe-
cundum communem ex Valalc. q. 29. n. 24. & q. 27.
n. 7. l. 1. & 13. Maſcard. concl. 1333. n. 10. D. Barbol. in l.
duo. §. fin. p. 1. n. 1. ff. foliuto matrim. Surd. d. de-
cif. 198. n. 1. & 20. Cald. Pereira de extinc. emphyt. c. 2.
num. 8.

21. Limita nond perempta re, quia tunc laſio ultra di-
midia partem actionem non dari tenent. Pinel. in
d. l. 2. p. 2. c. 1. n. 36. Mozz. d. tit. quibus caſibus annulla-
tur emprio, n. 16. Gutier. prat. lib. 2. q. 137. Molin. d.
tract. 2. disp. 349. vers. quando caſu forunito, Rebello d.
lib. 9. q. 3. ſect. 2. n. 10.

22. Limita decimò in reciprocis contractibus, ſeu re-
ſpectu, nec in hiſ, qui non ſunt ordinati commer-
cij caſa, neque eunt ad mutuan commutationem,
vide Matieno d. l. 1. gloss. §. n. 3. Gafp. Roderic. d. q. 11.
num. 31.

23. Limita vndeclimò in redditione rationum, vbi
calculus versatur, aut vbi aliás de ſimpli calcula-
tione agitur, tunc enim ut calculus reputatur, non
requirit laſio in dimidia, & multo minus ultra di-
midia, ſed ſufficienſio non minima, aut non con-
temnenda, niſi ſuper laſione iudicatum, aut tranſa-
ctum ſit, Pinel. d. l. 2. p. 2. cap. 1. n. 2. Gafp. Roderic.
d. q. 1. n. 32.

24. Quia vero in arbitrio.] Notatur ad hoc quod in ar-
bitrio emptoris eft ſi velit ſupplere iuſtum preium,
aut venditionem reſcindere, vt per Iafon. in l. 2.
n. 143. C. de iure emphyt. Pinel. in d. l. 2. C. de reſcind.
vend. p. 3. c. 3. Gabr. lib. 3. commun. tit. de empt. concl. 1.
n. 1. & 3. Fachin. lib. 2. controverſ. c. 20. vers. terciā con-
troverſia eft, Valalc. de iure emphyt. q. 28. n. 2. Mortl. in
emporio iuris, p. 1. tit. 9. q. 22. Si tamen deceptio pro-
cedit a dole emptoris, tunc emptor non habet ele-
ctionem, ſed praecīe tenetur rem tantum reſtituere,
gloss. vlt. in l. pen. C. ſi venditio pigno agatur, Paul. &
Cagnol. in d. l. 1. C. de reſcind. vend. n. 211. Mant. in lib.
commun. iacorum, c. 6. col. vlt. An autem ab emptore
malente potius rem reſtituere, quam iuſtum preium
ſupplere, reſtituſio ſit facienda cum fructibus, vide
Cout. lib. 2. var. a. 3. num. 9. Pinel. in d. l. 2. p. 2. c. 4. n. 2.
Costa in §. & quid ſi tantum, p. 2. n. 71. Gom. tom. 2.
var. c. 2. n. 2. 4. Morl. d. tit. 9. q. 21. a. n. 2. cum ſeqq. Mozz.
d. tit. quibus caſibus emprio annullatur, num. 26. Gutier.
prat. lib. 2. q. 134. Molin. d. tract. 2. disp. 349. vers.
utrum autem quando, Rebello d. lib. 7. q. 4. n. 9. & lib. 9.
q. 16. ſect. 2. Cardol. in praxi iudicium, verbo fructus,
n. 10. Illud non abs re aduertere oportet emptorem
eligentem ſupplere preium dici habere rem ex cau-
ſa antiqua, & poſſidere ex cauſa emptionis primevæ,
vt per D. Martan. in votis noniſſ. decif. vot. 138. Vnde
ſi emptor domus eam aliis obligavit, & poſtea
conueniatur à venditore hoc remedio laſionis, &
ipſe emptor elegerit reſtituere domum, dicta domus
non tranſit cum onere debitorum à ſe factorum, vt
reſoluit idem Marta vota 132. An autem ex hac ven-
ditione, que reſcindit ut remedio d. l. 2. debeat
gabelluſ, vide ibi Pinel. p. 2. c. 3. n. 35. vers. diuersum au-
rem, Lazarte de decima vendit. c. 14. n. 13. Girond. de
gabelliſ. p. 6. §. unio. n. 12. Paſſal. lib. 1. rerum quoſid. c. 3.
§. 5. num. 5. Molin. d. tract. 2. disp. 349. vers. dubium eft.
Gutier. de gabelliſ. q. 12.

ARBOSA
In Ius Can
O. 2. 3.
4 VI
15

128 Collectanea Doct. in lib. III. Decretal.

- 33 An, & quando remedio huius text. & d. l. 2. possit renuntiari, vide Ordin. Reg. Lusit. lib. 4. tit. 1. s. 9. vbi parentis mens, Pinel. in d. l. 1. p. 1. c. 2. n. 9. Gabr. lib. 3. communit. de empt. concl. 1. a. n. 52. Conar. lib. 2. var. c. 4. a. princ. Mozz. dicit. quibus modis annulletur emptio, n. 20. Sarm. lib. 1. sect. 1. c. 11. a. n. 4. Gutier. de iuram. confirm. p. 1. c. 26. a. n. 2. & pract. lib. 2. q. 140. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo lessis, n. 2. Menoch. conf. 1. n. 350. Mench. usufreq. c. 61. num. 10. Mafcard. conclus. 1. 264. n. 350. Ceuall. commun. q. 511. Molin. d. tract. 2. disp. 3. 49. vers. in Lusitania. Et quid si geminatus lafci confessus accedat, vide Pinel. in d. l. 3. p. 3. c. 1. n. 36. Menoch. d. conf. 1. n. 356. & conf. 343. n. 16. Vincent. de Franchis decis. 243. Molin. de primog. lib. 2. c. 3. n. 20. Aldouin. conf. 69. n. 27. & an per clausulam, omni legum auxilio, &c. vide Tiraq. in l. si unquam, in prefat. n. 27. Martam de claus. p. 1. decis. 1. 3c. num. 23.
- 34 Inisti preriij.] Quod non attenditur secundum illud, quo res empta fuit, sed quo communiter res estimatur, l. pretia, ff. ad legem Falcid. Thom. Bonifig. in tract. de iustis negot. tit. de vendit. ad tempus, c. 6. Galp. Roderic. de annis reddit. lib. 1. q. 8. n. 6. Cenal. commun. contra commun. q. 664. n. 2. Valafc. conf. 43. n. 6. Nec etiam attenditur quod daret quilibet emptor, vel quod nascitur ex affectione, vel interesse particuliari, propt. resolutum Doctores in d. l. pretia rerum, Pinel. d. l. 2. p. 3. cap. fin. n. 17. & 18. Mexi. in tract. rafae panis, conclus. 5. n. 100. Perez 1. 2. post princ. tit. 23. lib. 2. Ordin. pag. 430. Valafc. conf. 34. n. 1. & de partit. c. 10. n. 2. Galp. Roderic. d. lib. 1. q. 8. num. 6. Illud notare oportet quod premium conuentum inter partes praesumitur iustum, & ideo contrarium assertum incumbit onus probandi iniustitiam, Bald. in l. per diuersas, in 4. quaff. n. 8. in fin. C. mandat. Caesar. & Graffis decis. 10. in fin. de testam. Roland. conf. 92. num. 17. lib. 2. & conf. 64. ex n. 18. lib. 4. Surd. decis. 248. n. 7. Cardin. Mantic. de tacitis. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 20. n. 21. Gregor. decis. 193. n. 22. & decis. 21. n. 10. & 524. n. 5. & fuit dictum in Romana censu vitality 4. Februario 1628. coram Card. Virili, & hoc habet locum etiam contra Ecclesiam, Graner. conf. 894. n. 22. Mantic. d. tit. 20. n. 22. & quod in dubio premium semper praesumatur iustum; Afl. & decis. 270. Rot. apud Zach. de oblig. Camera. decis. 1. 47. n. 8. Mantic. decis. 1. 09. num. 6.
- 35 Adiuerte quod remedium lafsonis iuxta dimidiā attento iure communi tollitur spatio triginta annorum, quod apud nostros Lusitanos restrictum est ad quindecim annos, apud Gallos ad decem, apud Castellanos ad quatuor, & apud Valentianos ad tres, vide Couar. lib. 3. var. c. 3. n. 13. Anton. Gom. tom. 2. c. 2. n. 12. Pinel. d. l. 2. p. 2. c. 1. n. 12. vbi Padil. n. 47. Molin. de primog. lib. 4. c. 9. n. 37. Maienc. d. l. 1. gloss. 10. n. 7. Azeued. l. 4. n. 135. tit. 21. lib. 4. recop. Menoch. conf. 197. num. 86. Salas d. tract. de emp. dub. 27. num. 13. Cenal. quaff. 536. num. 15. Hortenf. Caualcan. de brachio Regio, part. 6. num. 255. vers. septimi, Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo infra, num. 10. Rebell. d. part. 2. lib. 9. q. 3. sect. 2. n. 14. Quid si per viam exceptionis vendor agat, an perpetuo duret, vide Gutier. pract. lib. 2. q. 147.
- 36 Nihilominus tamen si deceptus enormissime lafsum sit, quantumcumque transactum sit tempus triginta annorum, agere poterit, vide Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 21. n. 28. Gamal. decis. 66. & decis. 266. Bernard. Graue. ad practicam Camera Imper. lib. 2. conclus. 147. num. 10. Cabed. part. 1. decis. 70. num. 3. Rebell. d. sect. 2. num. 8. vers. si tamen, Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 148. num. 20. & cap. 52. num. 25. limitat in herede

emptoris possidente per tempus longissimum, quia præscriptione leuebitur. Quæ autem dicatur lafso 37
enormissima iudicis arbitrio relinquitur, vt per Dec. conf. 39. n. 7. Paris. conf. 1. 2. n. 8. & conf. 39. n. 9. vol. I. Roland. conf. 7. n. 54. & seq. vol. 5. Pinel. in d. l. 2. p. 3. c. 1. n. 8. vbi Padil. num. 43. Gam. decis. 198. n. 3. & decis. 291. n. 6. Molin. de primog. lib. 2. c. 3. a. n. 18. Cabed. conf. 1. n. 350. Mench. usufreq. c. 61. num. 10. Mafcard. conclus. 1. 264. n. 350. Ceuall. commun. q. 511. Molin. d. tract. 2. disp. 3. 49. vers. in Lusitania. Et quid si geminatus lafci confessus accedat, vide Pinel. in d. l. 3. p. 3. c. 1. n. 36. Menoch. d. conf. 1. n. 356. & conf. 343. n. 16.

Vincent. de Franchis decis. 243. Molin. de primog. lib. 2. c. 3. n. 20. Aldouin. conf. 69. n. 27. & an per clausulam, omni legum auxilio, &c. vide Tiraq. in l. si unquam, in prefat. n. 27. Martam de claus. p. 1. decis. 1. 3c. num. 23.

Time valentem.] Tempore scilicet contractus, vt per Perez ad l. 2. in princ. tit. 23. lib. 2. Ordin. pag. 429. Rebell. d. q. 3. n. 12. Valafc. conf. 43. n. 28. Pinel. d. l. 2. p. 3. c. 4. n. 15. Quid si potesta ibi inueniatur thefaurus, vide D. Barbos. in l. diuinit. §. si fundum, n. 31. cum seqq. ff. soluto matrim. Card. Mantic. de tacitis. & ambig. conuent. lib. 4. tit. 16. n. 37. vbi resoluti venditionem non posse recindi, neque pretium debere angeri, Gabr. tom. 3. commun. opin. tit. de empt. concl. 1. num. 1. 31. Rebell. d. lib. 9. q. 5.

Illud aduertere oportet, quod quando agitur de rescissione contractus ex capite lafsonis, valor frumenti probari debet de tempore contractus, Aldobrand. conf. 60. num. 2. 4. Paril. conf. 128. num. 35. lib. 1. Rot. decis. 18. num. 4. part. 2. diuers. & in Tiburtina lafsonis 3. Marij 1625. coram bone mem. Dunozetto sen. Nec ex probatione valoris de uno tempore inferatur ad aliud, Seraph. decis. 107. num. 9. Greg. X V. decis. 370. num. 6. optimè tamen Rot. distinguat duos casus in una Tiburtina castri Arficularum, coram Peña, que est decis. 82. 5. part. 4. diuers. Primus est quando agitur de probando valore rerum mobilium, & cuncte debet præcise probari de tempore venditionis ad effectum rescissionis, vt docuit Bart. in l. vnic. num. 31. C. de eo, quod interest, & ibi Rebuff. num. 503. non est tamē necessarium quod testes referant se in individuo ad diem contractus, vt per Rot. d. decis. 82. 5. n. 2. ad fin. Secundus casus est, quando agitur de probando valore rerum immobilium, & tunc non est præcisè in pincipiū illud tempus, quo celebratus fuit contractus, sed etiam tempus anterius & posterius per aliquot annos, Bart. in l. pretia rerum, n. 3. & Alex. num. 10. ff. ad leg. Falcid. bene Rot. decis. 6. 5. num. 13. cum seqg. par. 2. diuers. & d. decis. 82. 5. num. 3. part. 4. diuers. & in Romana rescissionis contractus 30. Octobris 1622. coram bona mem. Cardin. Pamphilio sen. impresa per Marchef. de omniss. pars. 3. pag. 20. n. 1. & in Anconitana terrarum 28. May 1608. coram Card. Pamphilio iun. impresa per Farin. decis. 252. num. 2. post volum. 2. confil. Non est tamen in pincipiū valor vnius anni tantum, sed per quinque annos ante, & per quinque post Achil. decis. 24. de probat. Pnt. decis. 374. n. 3. lib. 3. in correll. Sanren. in reg. de valore, q. vlt. Seraph. decis. 1340. num. 2. & fuit dictum in Cremona. Prioratus 28. Ianu. 1627. coram R. D. meo Coccino Decano, & in Bononiens. Legati de Marescottis 30. Aprilis 1629. coram R. P. D. Dunozetto iun. Verum Rot. etiam tenet sufficere probationem per aliquot annos ante, & post, etiam non sit quinquennium, cum id potius remittere arbitrio iudicis, vt per Rot. decis. 82. 5. n. 4. p. 4. diuers. & in Romana militatis permutationis 24. Marij 1627. coram R. P. D. Vbaldo iun. in qua fuit dictum quod, quando agitur de probatione valoris frumenti, & reddituum beneficij ad effectum videndi, an possit ex illis Rector sustentari, non est necessarium decennium, sed sufficit probatio de tempore data graiae, & per duos annos ante

De Emptione, & Venditione, Tit. XVII. 129

ante, & annum post, quando tamen materia est obiectiva, ut quando agitur de priuando aliquem beneficio, requiritur probatio decennalis, Seraphin. decif. 43 n. 1. Rot. decif. 189 n. 1. & 4 p. 1. diuers. & in d. Romana nullitas permutationis, refert Fefentil. in anno ad decif. 538. Buratti, lit. A.

In gloss. *Deceptione*, vlt. Notatur ad hoc, quod ex enormi lexione presumunt dolus, vide tamen Menoch. de pref. lib. 5. q. 3. n. 69. Vincent. de Franchis decif. 147. Mafcard. de probat. concil. 531. n. 27. cum seqq. Menoch. conf. 1. n. 25. & conf. 1. n. 359. D. Barbos. in l. 1. ff. solito matrim. p. 1. n. 51. & 53. Valafac. conf. 130. n. 22. Farin. de delictis, p. 1. q. 89. n. 140. Gutier. in auth. *Sacramenta puberiorum*, n. 92. vers. idem enim est, Sfort. de in iugis. refit. q. 4. art. 12. n. 10. Camil. Borrel. conf. 4. n. 6. Carol. de Graffis. in tract. de except. except. 22. num. 27. Aldouin. conf. 1. n. 98.

S V M M A R I V M .

1. Donatan rem vxori propter nuptias, si vir habens alia bona, unde vxor possit sibi confulere, eadem consentiente vxore vendiderit, non poterit illa inquietare super ea emporen, qui spatio triginta annorum rem possederit, maximè si premium fuit conuersum in communem usum viri, & vxoris.
2. Solemnitatem in alienatione facta per maritum in re datali facit presumere spatium 30 annorum.
3. Longissimo temporis cursu omnia solemniter interuenientur.
4. Actu quando pro sui solemnitate scripturam requirit, tunc cursu temporis solemnitas intrinseca non presumitur.
5. Solemnitas requisita non presumuntur interueniente ex tempore diuinitate, quando ex inspectione instrumenti apparet eam non interuenisse, alias fecus.
6. Solemnitas extrinseca non presumuntur, quando est talis cui partes renuntiare non possunt.
7. Ratificatio solo temporis cursu presumitur.
8. Arbae an possint alienari, ostenditur.

C A P . Peruenit. IV.

Caelest. III:

I vir res donatas vxori prepter nuptias ea consenserit, quamvis tempore venditionis vir haberet alia bona unde vxor possit sibi confulere, non poterit illa amplius molestare emporen, qui spatio triginta annorum rem possederit, etiam solito matrimonio, maximè si premium fuit conuersum in communem usum viri, & vxoris. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Ioan. Andr. Butr. Imol. Anan. Host. Anchar. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papr. Viu. in ration. lib. 3. iuris Pontif. pag. 177. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 431. remissiue Calal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. referratur ab Ant. August. collect. 2. Decret. lib. 3. tit. 11. cap. 2.

2. Quod per triginta annos, &c.] Notatur ad hoc quod spatium triginta annorum & non minus in alienatione facta per maritum in re datali facit presumere solemnitatem, vt per Mafcard. de probat. concil. 1371. n. 92. & ex lapso triginta annorum cum obseruantia alienatio rerum Ecclesiae presumitur ne duri solerantur, sed etiam utilis, secundum Mantic. decif. 101. Seraphin. decif. 1125. n. 3. & decif. 1307. num. 7.

Gregor. decif. 343. n. 1. vbi adden. n. 4. & seq. Rot. decif. 684. n. 1. p. 2. recent. & decif. 21. n. 5. p. 4. diuers. & fuit dictum in Tusciana honorum 18. Martij 1611.

coram Card. Sacrat. Rota enim passim seruat ex cursu triginta annorum praesumti solemnitates extirpatae concurrente simul observantia, vt in Squillace. sen. nullius iurisditionis 4. Maij 1616. coram bonæ mem. Andrea, & in Salmonen. beneficij 1. Martij 1621. coram bona mem. Dunozetto, & decif. 301. n. 3. & decif. 364. n. 6. inter impressas Reverend. D. mei Coccini, & non sufficere ad hunc effectum observantiam presumptam, sed requiri veram, censuit Rot. d. decif. 301. n. 4. Seraphin. d. decif. 1042. in fine. Et quid lapsus 30. annorum solus non sufficiat ad presumendas solemnitates contractus, nisi accedat observantia, tenet ead. Rot. decif. 694. n. 5. p. 1. recent. & in Tolentana dismembrationis 9. Iunij 1623. coram R. P. D. meo Pi-rouano, & in Lunen. Sarzanan. iurispatronatu 9. Februarij 1626. coram eodem, & in Ravennaten. emphe-tes 22. Maij 1628. coram R. D. meo Coccino De-cano, nam ex longissimo temporis cursu omnia so-lemnititer interueniente praesumuntur, Mich. Grass. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 9. n. 348. pag. 511. Surd. decif. 231. n. 19. Flores var. lib. 3. q. 23. num. 40. & 89. Auend. d. l. 42. Tauri, gloss. 2. n. 7. Mench. Illustr. c. 63. n. 1. Stephan. Quarant. in summa Bullary, verbo alienatio, n. 49. pag. 34. Aloys. Ricc. in prazi decif. 249. n. 7. Quando vero actus pro sui solemnitate scriptu-ram requirit, tunc cursu temporis solemnitas intrinseca non presumuntur, de quo vide Menoch. lib. 1. de presumpcio. q. 108. n. 1. & q. 132. n. 87. Handed. conf. 80. n. 25. lib. 1. Surd. conf. 28. n. 110. Nauar. conf. 3. de consti-tibus. n. 7. Burgos conf. 44. n. 2. Mench. illustr. c. 61. n. 14. Rot. in Romana fideicommissi 15. Novembr. 1624. coram Remboldo, quicquid dicant. Mafcard. de probat. concil. 2. n. 9. & concil. 154. Valdes. ad Xuar. p. 2. pag. 43. Roland. conf. 99. ex n. 33. vol. 2. D. Barbosa in l. 1. ff. soluto matrim. & fin. n. 30. & 31. Vnde solemnia requisita non presumuntur interueniente ex tempore diuinitate, quando ex inspectione instrumenti apparet ea non interueniente, alias fecus, vt per Bellacomb. tom. 2. commun. opin. lib. 7. tit. 1. 4. n. 229. pag. 274. Handed. d. conf. 80. lib. 2. Menoch. d. prof. 132. n. 79. Garc. de be-nefic. p. 12. c. 2. n. 188. Mafcard. concil. 1140. a. n. 25. & concil. 1316. a. n. 33. Canaler. decif. 613. n. 2. Auend. ad 1. 31. Tauri, gloss. 3. num. 5. Anton. Gabr. lib. 1. de pres. concil. 1. n. 57. Peteg. de iure fisci, lib. 6. tit. 8. n. 25. Va-lasc. conf. 62. n. 20. Cald. Pereira de empr. c. 35. num. 40. Rot. decif. 84. n. 2. p. 2. diuers. Stephan. Gratian. discep-toren. c. 268. n. 4. quia haec presumpcio intrat tantum, quando scriptura deficit, dummodo una cum lapso 30. annorum coheretur observantia, vt aduerit Rot. in Elicen. mineraliarum 17. Novembris 1585. coram bonæ mem. Orano, & in Clusina honorum 4. Decembr. 1498. coram Corduba, & in Romana fideicom. 15. Novembris 1624. coram bonæ mem. Remboldo in vers. minu-s. facit.

Solemnitas vero extrinseca non presumuntur, quando est talis, cui partes renuntiare non possunt, vt per Surd. de aliment. tit. 8. priual. 56. num. 112. Ratifi-catio solo temporis cursu presumuntur, ex Menoch. conf. 371. a. num. 22. non tamen si ignorabatur alienatio, iuxta tradita per eundem Menoch. conf. 120. num. 37.

Aduerte quod arbae non possunt alienari etiam de consensu vxorum, nisi maritus habeat bona sufficientia tempore, quo dos est restituenda, nam alias non obstante geminata consensu poterit mulier res alienatas vindicare, ac si non fuissent alienatae, vt per Xuar. tit. de las arbae, a. num. 44. D. Barbos. in l. 1. ff. 507. 1610

ABBOSA
Ius Can.
O. 2. 3.
CVI
18

130 Collectanea Doct. in lib III. Decretal.

In iure marimon. part. 5. n. 50. vbi n. 51. dicit quod huic resolutioni non obstat textus in praesenti, quia mulier non allegauit hanc causam, & ideo non consideratur.

⁹ In gloss. *Fatigari*, vlt. Ad illius ornatum, vide *Mench. illustr. c. 64. n. 10. Macard. conf. 417. & concl. 1372. n. 5.*

¹⁰ In gloss. *Ibi. Ratione tanti temporis.* Notatur ad hoc quod beneplacitum Papae, si aliter non probatur, presumitur obentum stante obseruantia contractus concordiae, vel cuiusvis alterius actus per spatium triginta annorum, ut per Gonzal. ad reg. 8. *Cancell. gloss. 12. in princ. n. 76.*

S V M M A R I V M.

- 1 *Pactum de recuperanda re post certum tempus si in venditione apponitur, modico constituto pretio, presumitur pignus, & non venditio.*
- 2 *Pactum de retro cum modicitate pretij inducit contractum usurarium.*
- 3 *Pactum de recuperanda re vendita, etiam cum clausula, quandocumque, prescribitur spatio 30. annorum.*
- 4 *Usura presumptio oritur si appositorum est pactum, ne licet infra certum tempus redimere.*
- 5 *Pactum de retrovendo facit rem esse minoris pretij, quam fuisset si libera venderetur.*
- 6 *Presumptio iuris dicitur patens probatio.*
- 7 *Emens cum pacto de retro fructus suos facit, & dominus fit.*
- 8 *Ruficus, & mulier facile excusantur, ne fannus exercuisse dicantur.*

C A P. Ad nostram. V.

Innoc. III,

Vendens rem cum pacto, quod post certum tempus possit recuperari modico pretio, presumitur venditio usuraria, & cogitur restituere rem haredibus iuxta penam Concilij Lateran. contra usurarios latam. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabar. Butr. Ioan. Andr. Imola. Anan. Hoff. Anch. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papaz. Cened. collect. 28. *Viu. in ration. lib. 3. iuris Pontif. pag. 178. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 431. & vol. 4. repet. in iure Canon. super lib. 3. Decret. Anton. Burgos, remissus Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2. refertur ab Anton. August. collect. 3. Decret. lib. 3. sub tit. 14. de emptore. c. 1.*

2 *Pater ex eo quod creditor, &c.*] Notatur hic text. ad hoc, quod pactum de retro cum modicitate pretij inducit contractum usurarium, quasi celebretur contractus pignoris, & res empata retineatur pro pignore, donec pecunia mutuata, idest, pretium, solvatur, de quo tamen vide Cour. lib. 3. var. o. S. n. 3. Bonacof. commun. criminis. p. 1. verbo *Usurarius*, fol. 185. & p. 2. verbo *Contractus*, fol. 18. Tiraq. de verrall. tit. 2. in prefat. n. 5. cum seq. Kirchou. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 5. de obligat. & actionibus, n. 36. pag. 468. Mich. Graff. tom. 2. lib. 8. tit. 28. de evictio. num. 14. pag. 398. Cott. in memorab. verbo *pactum*, pag. 637. Alex. conf. 50. ex n. 1. vol. 6. Natt. conf. 198. Burfat. conf. 144. ex n. 10. & conf. 355. ex n. 33. & conf. 175. Roland. conf. 40. ex n. 13. & conf. 96. vol. 3. & conf. 58. vol. 4. Crauet. conf. 156. Ioleph. Ludou. commun. opin. tit. de simulat. contrarium, conf. 1. vers. prima conjectura, cum seqq. Am-

bro. de Vigna in rep. cap. salubriter, de usur. ex n. 111. Anton. Scacc. de iure non scripto, lib. 4. c. 39. Vincent. Caroc. de locato, p. 2. tit. de usuris, n. 6. Menoch. de presumpt. lib. 3. q. 1. 22. ex n. 7. & n. 20. & conf. 343. n. 20. & de arbitr. c. 13. Felician. de censib. lib. 1. c. 6. à n. 12. & 6. 7. n. 7. Mozz. de contrah. tract. de empt. tit. ex quibus causis ammuletus emptio, n. 31. addit. ad Farin. p. 4. decif. 118. lit. C. Fachin. lib. 1. controvers. c. 12. Macard. de probat. concl. 44. Molin. de inst. tract. 2. disp. 375. vers. hoc loco, Cenat. q. 234. latè Galp. Roderic. de annuis redditibus, lib. 2. q. 3. n. 8. cum seqq. Cardin. Mantic. de tacitis, & ambig. comment. lib. 3. tit. 20. a. n. 5. Steph. Gratian. discept. forens. c. 2. 58. n. 1. Farin. de falsitate, & simulat. q. 163. a. n. 40. Cardos. in praxi indicum verbo emptio, n. 56. & verbo usura, n. 10. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo sua facilitate, n. 58. cum seqq. & de resolut. emphys. c. 13. n. 26. Valaf. conf. 70. n. 3. & 9. plures Doctores refert Cened. ad Decret. collect. 28. n. 1. Ex decadentibus Affl. Neapol. decif. 65. Cassad. decif. 1. de usuris. Grammat. decif. 76. Boér. Burgund. decif. 102. Cornaz. Lucensi decif. 41. Franc. Marc. Delphin. decif. 48. 5. p. 1. D. Marta Pisana decif. 54. à n. 1. Gam. Lufit. decif. 138. n. 1. Caualcan. p. 2. decif. 1. ex n. 7. & decif. 32. n. 66.

Quod quandocumque, &c.] Hoc pactum de recuperanda re vendita etiam cum clausula, quandocumque, prescribitur spatio 30. annorum, ad quod plures citat Doctores Cened. d. collect. 28. n. 2. quibus addit. Vivian. tom. 1. commun. opin. lib. 2. tit. 3. de patitis, n. 18. in princ. & lib. 4. tit. 37. n. 25. pag. 945. Soar. tom. 2. lib. 7. tit. 5. n. 1. pag. 235. vbi Fichard. n. 17. pag. 236. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 2. n. 5. D. Marta d. c. 34. n. 11. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo sua facilitate, n. 70. Molin. disp. 374. vers. quando, Card. Mantic. de tacitis, & ambig. comment. lib. 4. tit. 1. n. 26. Bernard. Grauez. ad practicam Camera Imper. lib. 2. concl. 18. confid. 1. vbi n. 11. intelligit licet interuenient iuramentum.

A septimo usque ad novennium.] Notatur ad hoc, quod presumptio usura oritur si, appositum sit pactum, ne licet intra certum tempus redimere, si alia conjectura concurredat, veluti quod modico etiam pretio facta sit venditio, vel quod emptor sit solitus fœnari, refert plures Doctores Cened. d. collect. 28. n. 3. vide Perez l. 1. tit. 2. lib. 8. Ordin. pag. 41. Azeued. l. 4. n. 35. & seq. tit. 6. lib. 8. recip. Gemin. de usuris, commento 1. §. 1. n. 40. Felician. de censib. lib. 1. c. 7. n. 71. Card. Mantic. d. tit. 20. n. 33. Galp. Roderic. de annuis redditibus, lib. 2. q. 1. num. 14. multos citat Caffil. lib. 2. quod id. c. 25. num. 9. Paul. Comitol. respons. moral. lib. 3. queat. 30.

Damos eis restitueret.] Notatur ad hoc quod propter pactum de revendendo adiectum venditori res non est tanti astimanda, imò talis conditio, & pactum facit eam esse minoris pretij, quam fuisset, si libera venderetur. Vide citatos à Cened. d. collect. 28. num. 4. Pinel. d. 1. 9. de rescind. vendit. p. 3. cap. fin. n. 12. Menoch. conf. 353. n. 26. Gemin. de usuris, commento 2. §. 5. num. 1. 29. Cardin. Mantic. d. tit. 20. n. 41. Molin. disp. 375. vers. rem venditam, Macard. conf. 960. n. 13. Azor. instit. moral. part. 3. lib. 8. cap. 12. q. 3. Gon. decif. 198. num. 2. & decif. 168. num. 8. Valaf. de iure emphys. q. 12. num. 6. ad finem, & conf. 60. num. 10. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo sua facilitate, num. 8. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pacienti. lib. 2. 3. num. 293. Et inulta si lumen Rotae estimatur, ut ascendet ad extam partem pretij rei vendita, ex eadem Rot. decif. 446. in fin. p. 1. recent. & in Romana domus 16. Junij 1614. coram bonae mem. Buratto inter eins impresas dec. 62. num. 8. vbi Ferentil. in annot. lit. B. licet alias dixerit quod

De Emptione, & Venditione, Tit. XVII. 131

quod si illud pactum fuisset perpetuum, facere astimationem minus paulo minus quam in tercia parte, ut in decif. 746. num. 5. part. 4. divers. & quod altimetatur in tercia parte adeo ut res valoris centum venditur cum tali pacto valeat solum septuaginta, tener Tira-

quell. de retract. comment. in pref. num. 20. vers. quartum, Roland. conf. 9.6. num. 36. cum seqq. lib. 2. Ioseph. Ludon. Peruf. decif. 97. num. 4. Cardin. Mantic. d. tit. 20.

num. 49.

In gloss. Paret. ibi, presumitur. Notatur ad hoc quod presumptio iuris dicitur patens probatio, l. licet. ff. de legatis 1.1. ibi, liquido, C. de restam. milit. Tira-

quell. in l. si unquam verbo donatione, n. 158. Affili. decif.

13. n. 23. & 24. & decif. 14. n. 14. cum seqq. Menoch. re-

med. 15. recuper. n. 400. & de presumpt. lib. 1. q. 3. Con-

tar. lib. 2. var. c. 6. n. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancr. gloss. 43.

Aluad. de coniecturata mente defuncti, lib. 2. cap. 4. a-

num. 8.

7 In ead. gloss. ibi, & haberet emptor fructus. Notatur ad hoc quod emens cum pacto de retro fructus suos facit, & verus dominus rei fit, vt per Ioseph. Ludon.

decif. 79. Thesaur. decif. 56. Iaffred. Balb. decif. 29. Ordin.

Regiam Lusit. lib. 4. tit. 4. in princ. Etiam si alius suscipio, nisi huiusmodi contractus indicatur in to-

tum feceritatis, quia tunc locus erit imputationi

fructuum in forem, vt per Surd. decif. 34. in fine, Ste-

phan. Grat. discept. foren. c. 26. n. 21. cum seqq.

In ead. gloss. ibi, & ita potius considerandum est, quod agitur inter contrahentes. Rusticus, & mulier facile ex-

cusantur ne faciem exercuisse dicantur, & arbitrio iu-

dicis relinquuntur an rusticus, & mulier sic ignari, &

simplices ut sint, nil mali de eis suspiciari possit, vide

Menoch. de presumpt. lib. 3. q. 122. n. 40. & de arbitri-

est. 194. n. 47. & conf. 353. n. 17. Cardin. Mantic. de ta-

cisis, & ambig. comment. lib. 8. tit. 25. n. 13. & 14. Rusti-

cus in dubio presumitur sagax, & non simplex, vt per

Surd. decif. 237. n. 11. vbi n. 12. resolutio quod rusticus

sagaci non subuenient, quod etiam tenet Farin. in praxi

criminis. p. 3. q. 98. n. 28. & 56.

S V M M A R I V M

- 1 Venditor deceptus ultra dimidiam insti pretij agere potest, vt res sibi reddendo pretium accepimus restitutus, vel in summa pretium suppleatur, & in hoc electio est emptoris.
- 2 Fructuum restitutor non fit, quando rescinditur contractus ex lesione ultra dimidiam, secus si lesione fit enormissima.
- 3 Minor lesus ultra dimidiam an sit restituendus, ostenditur.

C A P. Cum causa. VI.

Venditor deceptus ultra dimidiam insti pretij agere potest, vel ut restituto pretio sibi res redatur, vel ut instum pretium suppleatur, & in hoc electio est emptoris. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabat. Ioan. Andre. Butr. Imol. Anan. Holt. Anch. Henric. Panorm. Barbat. Vivian. in ration. lib. 3. iur. Pont. pag. 178. Alagona in compend. iur. Canon. pag. 431. & volum. 4. repet. in iure Canon. ad lib. 4. Decret. Anton. Burgos, remissiu Ximen. in concord. p. 1. & 2. referunt ab Anton. August. collect. 1. Decret. lib. 3. tit. 13. n. 3.

2 De materia huius text. lat. dixi ad cap. cum dilecti

3 supra hoc. tit.

3 Possessiones restituerent.] Non autem fructus ex cis

perceptos, fructuum enim restitutio non fit quando rescinditur contractus ex lesione ultra dimidiam, secus tamen si lesio sit enormissima, quia tunc condemnatus tenetur ad restitucionem fructuum, vt per Pinel.

ad l. 2. C. de rescind. vendit. p. 2. c. 4. a. n. 1. Couar. lib. 2.

var. c. 3. n. 9. Gom. l. 70. Tauri, n. 29. & tom. 2. c. 2. n. 24.

Mozz. de contractibus, tract. de empt. it. quibus casibus ar-

milleuit empt. Mench. frequent. c. 7. Vincent. de Franch.

Neap. decif. 119. 49. 5. & 242. Magon. Florent. decif. 23.

in fine, Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 5. & 16. n. 12.

Gutier. præt. lib. 2. q. 4. 34. Morl. in emporio iuris p. 1.

tit. 9. q. 2. 1. Molin. disp. 349. vers. utrum autem quando,

Aloy. Ricc. in collect. decif. p. 4. collect. 68. 1. Cenall.

q. 5. 36. n. 1. 7. cum seqq. & 7. 6. 2. a. n. 1. Cald. Pereira in l.

si curatorem, verbo implorare, n. 13. & de poteſt. elig. c. 4.

n. 10. Cardoso in praxi iudicium, verbo fructus num. 10.

Rebell. de obligat. iuris. p. 2. lib. 7. q. 4. n. 9. & lib. 9. q. 16.

scil. 2.

In gloss. vlt. ibi, focus in minore, &c. Notatur ad hoc quod etiam contractus minoris sit intatus, iuramentum adducendum operatur solutum, quod minor non possit in integrum restitui, quia per iuramentum habetur pro matoti, ex appositione tamen intusurandi non tolluntur ei alta iuris remedia, puta allegatio lesioni ultra dimidiam, nisi expresse renuntianerit tali lesioni. Vide Gam. decif. 2. 12. & 29. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo implorare num. 12. Vincent. de Franchis Neapol. decif. 2. 48. Valaf. consult. 130. n. 27. Garc. de nobilit. gloss. 9. & 1. num. 5. vbi resolutio quod minor laetus ultra dimidiam omisso remedio lesioni, quod est ordinarium, potest ad beneficium restitutio- nis configere, quia pinguis, & vilius, & commo- dius.

S V M M A R I V M

- 1 Venditor in quibus casibus re euicta non teneatur de evictione, offenditur.
- 2 Emptor cum vi depellitur a re empta, venditor non teneatur euictione.
- 3 Euictio cessat cum quis scienter rem emit alienam.
- 4 Euictio cessat cum quis emit ius, quod venditor ha- bet in re.
- 5 Euictio non competit aduersus donantem.
- 6 Euictio quando cadat in emphiteusi, offenditur.
- 7 Emptor ut contra venditorem agere possit de euictio- ne, teneatur liten motam venditori mutare ante aperias attestaciones.
- 8 Emptor qui non denuntiavit liten motam venditori, non potest agere de euictione, etiam si probet sen- tientiam contra se latam inste, & secundum ius in- fuisse prolatam.
- 9 Euictio datur in beneficiis libus.
- 10 Filius, a quo euincitur legitima etiam assignata per patrem, potest agere de euictione contra fratres, vel cohæredes.
- 11 Feudo euicto tenetur dominus de euictione, nisi vassal- lus, seu feudatarius scinderet rem de qua inueſtie- batur, alienam.
- 12 Minor & fiscus non tenentur denuntiare sed sequita euictione possunt agere contra suum auторem.
- 13 Denuntiatio non est necessaria stante iuramento de defendenda lite, & causa, si venditor sciat liteni esse motam.
- 14 Euictio cessat ubi per contumaciam emptor condem- natur.
- 15 Venditor tenetur emptorem defendere coram indice, quo emptor conuentus est, & quid si sit Clericus, remissiō, n. 16.

17 Iudicis

ARBOSSA
Ius Can.
O. E. 15.
GVI

132 Collectanea Doct. in lib. III. Decretal.

- 17 Indieis imprudentia venditori nocere non debet.
 18 Venditor obi latitat, & impedit ne fiat determinatio, tenetur de enictione abque alia denuntiatione.
 19 Enicta per sententiam arbitriam, & quando emptor contra venditorem de enictione agere posse, ostenditur.
 20 Empitor potest recuperare a venditore sumpius, quos fecit in lite, & etiam damna, & interesse, causa quo res non fuerit enicta.

C A P. Si venditori. VII. & vlt.

Gregor. IX.

Vendor non tenetur emptori de enictione, primo si emptor moxa lita contra ipsum eam denuntiavit venditori ut rem defendaret: secundo si tempore sententiae se contumaciter absentauerit: tertio si per iniuriam iudicis sententia fuerit lata contra ipsum. Colligunt ex Ordin. Abb. antiq. Innoc. Collect. Zabari. Joan. Andr. Butti. Imol. Anan. Host. Anch. Henric. Panorm. Barbat. Guid. Papa. Cened. collect. 141. Viulan. in ration. lib. 3. iuris Pontif. pag. 179. Alagona in compend. iuris Canon. pag. 432. & vol. 4. repet. in iure Canon. ad lib. 3. Decretal. Anton. Burgos, remissiue Casal. in annot. & Ximen. in concord. p. 1. & 2.

Hanc eandem concl. ex hoc text. desumunt Capel. Tholos. decif. 408. Capyc. decif. 106. à princ. Capta reg. 87. ex n. 22. 7. Duen. reg. 242. Alex. conf. 138. à n. 1. vol. 7. Cou. lib. 4. var. c. 17. à princ. Perez l. 2. vers. dubitatur eo casu, tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 194.

Ultra calus relatios in hoc text. in quibus vendor non tenetur de enictione, alijs sunt in quibus illa celsat, veluti cum emptor vi depellit à te empta, Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 45. §. 4. vbi Patens meus, Anton. Gom. tom. 2. var. c. 2. n. 43. Cald. Pereira de empt. c. 31. n. 106. vbi n. 101. limitat quando violentia fuit commissa in odio venditoris.

Cessat etiam enictio cum quis scienter rem emit alienam, Ordin. Reg. Lusit. d. tit. 45. §. 5. Anton. Gom. d. c. 2. n. 42. Vezin. tom. 2. commun. opin. lib. ... tit. 38. n. 64. Couar. lib. 3. var. c. 17. n. 1. Tirag. de retratu lib. §. 12. gloss... à n. 7. Palat. in reper. rubr. de donat. inter virum, & vxor. §. 65. n. 53. Caualcan. de tute, & curatore, n. 172. Caballin. de eniction. §. 5. n. 31. Paul. Montan. de tutel. & curis. c. 33. n. 104. Centolin. in addit. ad Farin. p. 4. decif. 44. n. 1. Ioan. Martinus à Costa in addit. ad formam libellorum annot. 17. n. 12. Cald. Pereira d. c. 31. num. 105.

4 Deinde cessat cum quis emit ius, quod vendor habet in re, Menoch. conf. 178. n. 23.

5 Aduersus domantem non competit enictio, l. Aristo 18. §. fin. ff. de donat. l. 2. C. de eniction. Anton. Gom. d. c. 2. n. 35. & c. 4. n. 2. Pinel. in l. 1. p. 3. n. 61. ill. ut. 12. C. de bonis maternis, Bellacomb. d. tit. 38. n. 61. Couar. lib. 2. var. c. 5. n. 1. Molin. de iustit. tract. 2. disp. 2. 52. vers. secundo sumitur, D. Barbol. in l. si affirmatis, §. 1. n. 17. ff. soluto matrim. Cabed. p. 1. decif. 37. n. 1. & decif. 119. n. 13. Valafac. de partit. c. 37. n. 3. Cald. Pereira d. c. 32. n. 41. qui limitant, quando donatio est remuneratoria, vel quando donator expressè promisit se teneri velle de enictione.

6 Ulterius cessat enictio in emphytenu concessa cum clausula, salvis iuribus cuiuscumque terij, quia tunc non tenetur dominus de enictione, vt per Surd. decif. 290. n. 7. Cald. Pereira d. c. 31. n. 24. In alis tamen gasibus enictio deberut emphyteutæ, de quibus vide

Valafac. de iure emphyt. q. 38. n. 32. & de partit. c. 37. n. 1. Surd. d. decif. 290. a. n. 17. Veluti si dominus directus renouationem emphytenu concesserit illegitimo successori, tunc enim tenebitur ad interesse, Gam. Lufit. decif. 117. n. 1. Cald. Pereira de renouat. emphyt. q. 7. ad fin. Valafac. conf. 172. & conf. 129. a. n. 3.

Ut rem venditam obi defendere, muniare. Ergo vt emptor contra venditorem agere posse de enictione, tenetur item motam venditori muniare, ita Ordin. Regia Lusitan. lib. 3. tit. 45. §. 2. & apud Castellanos l. 36. tit. 5. p. 5. Con. lib. 3. var. c. 17. n. 3. in princ. Mich. Gras. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 28. n. 8. pag. 397. & Don. à Fina n. 13. Villalob. n. 18. Viu. n. 40. Bellacomb. n. 68. cum seqq. Menoch. conf. 100. n. 18. 1. Gam. dec. 794 n. 1. & decif. 101. n. 1. Maſcard. de probat. concl. 6. 14. n. 8. Gutier. de iuram. confirm. p. 1. c. 61. n. 3. Alex. Trenta. cinq. lib. 3. var. iii. de empt. refol. 4. Mort. in emporio iuris. p. 1. tit. 9. in prael. n. 38. D. Barbol. in l. 2. §. fin. n. 41. ad finem, n. 42. ff. soluto matrim. Cald. Pereira d. c. 31. n. 79. & huicmodi denuntiatione debet fieri ante aperata attestations, saltē apud Lusitanos ex Ordin. Regia d. rit. 45. §. 2. ad fin. & apud Castellanos l. 32. & 36. tit. 5. p. 5. vide de iure communī in l. si cim. quasio. C. de eniction. Couar. d. c. 17. n. 8. Anton. Gom. tom. 2. c. 2. n. 39. Menoch. de arbitr. casu. 476. Perez tit. 7. lib. 3. Ordin. pag. 103. cum seqq. Cald. Pereira d. c. 31. n. 8. Benedict. & Gid. in repet. lex hoc iure, c. 8. de empt. & vendit. n. 8. 2. vbi tenet de iure communī munitione posse fieri etiam in instantia appellationis, dummodo idoneo adhuc tempore ad causæ defensio- nem fiat.

Amplia primò huiusmodi denuntiationem necesse sariam esse, etiam aperte constet de iustitia cuiuscum- sit, & emptor, qui non denuntiavit, probet sententiam contra se latam iustit., & secundum ius suis prolatam, ex gloss. verbo posse, in fine, in l. emptor, in princ. ff. de action. empt. vide tamen Cald. Pereira d. c. 31. n. 71. Gutier. d. c. 61. n. 18. D. Barbol. in l. venditor, ff. de indic. n. 29. cum seqq. Surd. decif. 22. num. 9.

Amplia secundò in beneficilibus, in quibus datur enictio, vt post Rebuff. refoluit Zerol. in praxi Episco- pali, p. 1. verbo Emili o. pag. 158.

Amplia tertio in filio, à quo euincitur legitima etiam afflata per patrem, qui agere potest de euincione contra fratres, vel cohæredes, l. scimus, in princ. vbi gloss. & Iason. num. 5. C. de snoff. testam. Anton. Gom. d. cap. 2. num. 34. Valafac. de partit. cap. 37. per totum.

Amplia quartò in feudo, quo euicto tenebitur dominus de enictione, vide Surd. decif. 290. num. 16. Camil. Borrel in summ. omnium decif. tit. 34. de fendi, v. 38. nisi vassalus, seu feudatarius sciulisset rem, de qua inuestigatur, esse alienam, tunc enim contra dominum inuestigant pro enictione agere posse, refolunt Bapt. Costa de facti scientia, & ignor. cent. 1. dist. 4. n. 7. Surd. decif. 243. n. 1. Camil. Borrel. d. tit. 34. num. 388.

Limita primò in minore, & hisco, qui non tenen- tur denuntiare, sed sequita enictione possunt agere contra suos actores, vt per Peregr. de iure fisci, lib. 6. tit. 4. n. 39. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 17. s. n. 33. Mench. frequent. cap. 9. n. 18. Bellacomb. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 28. num. 69. verf. Limita quoque, D. Barbol. d. l. venditor, n. 124. Cald. Pereira d. c. 31. num. 69. vbi intelligit, si venditor esset conscius litis mota.

Limita secundò extante iuramento de defendenda liti, & causa, quia tunc non est necessaria denun- catio si venditor sciat item motam, vt per Capyc. decif. 106.

De Emptione, & Venditione, Tit. XVII. 133

decis. 106. n. 3. Lond. Gom. in §. item si quis postulante,
n. 10. Infir. de actionib. Palat. in reper. cap. vestrar. de
donat. inter virum, & uxor. s. fin. 2. Conar. in cap. quam-
vis paltum, p. 1. §. 4. n. 5. vers. septimo, & lib. 3. var.
c. 17. n. 5. Seraph. de priuilegi. iurian. priuileg. 9. 4. Gutier.
d. c. 6. n. 19. Menoch. conf. 12. 8. n. 15. Cald. Pereira d.
c. 31. n. 70.

¹⁴ Vel contumaciter absit. Notatur ad hoc, quod vbi
per contumaciam emperor condemnatus, euictio ces-
sat, Bellacom. tom. 2. commun. opin. lib. 8. tit. 38. n. 60.
Surd. decis. 22. à prime. In dubio namque presum-
tur condemnatus non ex defectu causae, sed ratione
contumacia, l. si ideo, in princ. ff. de euictione. l. emperor,
C. edem, Felin. in cap. cum Bertoldus, n. 23. de re indi-
cata, Conar. lib. 3. var. c. 17. n. 9. Hippol. in prax. §. pos-
quim, n. 53. Perez tit. 7. lib. 5. Ordin. pag. 194. in fine,
Mascard. de probat. concl. 6. 14. n. 4. vbi resolut quod
emperor in dubio non potest agere de euictione, nisi
probet quod defendere causam quantum in se fuit,
& non fuerit contumax, & n. 5. quod emperor ostendere
debet se prosequuntur fuisse suam appellationem
vique ad finem, eti. constituer sententiam fuisse la-
tum contra ipsum, & ipsum appellasse. Illud adver-
tere oportet quod vendor tenetur semper de euic-
tione, licet illam expressa non promiserit, cum
euictio sit de natura emptionis, l. cum dubitatur, &
n. Bald. C. de euict. lat. Tiraq. de retract. lib. 5. 29. gloss.
lib. num. 4. & ideo procurator constitutus ad venden-
dam potest promittere de euictione, licet id expre-
sam non habeat in mandatis, Tiraquell. d. num. 4.
vers. hincque procurator, & fuit dictum in Terraci-
en. molendini 28. Iannary 1628. & in Romana offi-
cij 31. eiusdem mensis & anni, coram R. P. D. meo
Piromano, referit Ferent. in annot. ad decis. 5. 81. Buratti,
litera A.

¹⁵ Defendat. Coram indice, quo emperor conuentus
est, licet alias vendor ex suo priuilegio alibi esset
conuenientius; l. vendor, ff. de indic. l. 1. C. vbi in rem
actio. Ordin. Regia Lufitan. lib. 3. tit. 45. §. 6. vbi pa-
rens meus, Soat. de Pace in praxi. tom. 3. c. 1. §. 3. n. 12.
D. Barbos. d. l. vendor, à n. 13. 21. Cald. Pereira d. c. 31.
à n. 82. Mendez à Castro in praxi seculari Lufit. lib. 5.
c. 5. n. 7.

¹⁶ Quid si vendor sit Clericus, an teneatur empor-
tem laicum defendere coram suo iudice, quo con-
veniuit est; vide Ordin. Reg. Lufitan. lib. 2. tit. 1. §. 11.
& apud Caffelanos l. 57. in fin. tit. 6. p. 1. Boér. dec. 69.
num. 27. Conar. pratic. cap. 8. num. 2. vers. qua qui-
dem, Grammat. decis. 21. num. 4. Capyc. decis. 197.
num. 7. Marant. de ordine iudic. p. 4. difft. 11. num. 78.
Guillelm. Bened. in cap. Raynatius, verbo uxorem in 2.
num. 125. alias 417. Gail. lib. 1. obseru. 37. n. 7. Anton.
Gom. d. c. 2. num. 39. col. 8. Austerian. tract. de portare
seculari, reg. 2. num. 9. vers. quando fallit, Girond. de
gabellis. part. 4. §. 1. num. 15. Perez l. 4. vers. hic est,
quod Clericus, tit. 2. lib. 3. Ordin. pag. 143. Humad. d.
l. 57. gloss. 6. Mysling. cent. 1. obseru. 22. ad fin. Azeued.
l. 5. num. 2. tit. 4. lib. 5. noue recop. Fachin. lib. 2. cor-
ruct. 37. col. 2. lit. D. Gam. Lufit. decis. 332. num. 1.
Surd. conf. 222. num. 20. & conf. 396. num. 7. Franc.
Viuian. N. eap. decis. 49. num. 8. Cenall. commun. con-
tra commun. q. 588. & tom. 7. q. 896. num. 6. 27. Bobadil.
in sua politica, lib. 2. c. 18. num. 169. Modern. de iuris-
dict. p. 4. cent. 1. casu 34. Cened. ad Decretum collect. 37.
num. 8. Molin. de iuris. tract. 2. difft. 380. vers. quando
vendor. Stephan. Gratian. difcept. forens. cap. 22.
num. 35. Cardos. in praxi indicum, verbo emptio, n. 34.
D. Barbos. l. vendor 49. à num. 138. cum seqq. ff. de
indic. Cald. Pereira de empt. c. 31. num. 84. Mendez à
Castro in praxi Lufitania, lib. 3. c. 5. §. 11. vers. secundū
Barbos. Collect. Tom. II.

amplia, Curt. Philip. part. 1. §. 5. num. 20. Bernard.
Grat. ad praef. Camera Imper. lib. 1. concl. 37. confid. 8.
Camill. Borrell. in summa omnium decis. 7. n. 90. cum
seqq.

¹⁷ Per iniuriam.] Vel imprudentiam iudicis, qua ven-
ditori nocere non debet, cum emperor ex defectu iuris
non suceumbat l. si per imprudentiam, ff. de euict. l. emp-
tior, C. ed. Conar. d. c. 17. n. 19. Perez tit. 7. Ordin.
pag. 195. Menoch. conf. 361. n. 1. Secus si per impru-
dentiam Adiucati, quem contumacem, vel indoctum
adhibuit, ex Cald. Pereira d. c. 31. n. 29.

In gloss. Ineuictu. l. ibi, quod si per venditorum ste-
nit, &c. Notatur ad hoc, quod vendor vbi latitat,
& impedit ne fiat denuntiatio, tenetur de euictione,
absque alia denuntiatio, vt per Mascard. de probat.
concl. 6. 14. à n. 20.

In ead gloss. libi, Item si emperor compromittit, &c.] ¹⁸
Enicta re per sententiam arbitrii emperor contra ven-
ditem de euictione non re & agit, nisi compromis-
sum eius voluntate; aut ex necessitate fieret, puta ex
forma statui, vel alio iure ad hoc fuisset coactus em-
ptor, ve per Bened. Capr. tom. 2. commun. opin. lib. 8.
tit. 28. n. 47. pag. 400. vbi Bellacomb. n. 56. pag. 401.
Surd. decis. 22. n. 1. Cald. Pereira d. c. 31. n. 31.

Adiucere quod emperor potest recuperare à vendi-
tore sumpturn, quos fecit in lite, & etiam daigna, &
interesse eo casu, quo res non fuit enicta, vt per An-
ton. Gom. tom. 2. c. 2. n. 47. Mich. Gras. d. tom. 2. lib. 8.
tit. 28. n. 11. pag. 398. vbi Vezin. num. 52. pag. 400. &
n. 54. pag. 401. Cald. Pereira d. c. 31. n. 3. Et ad amissio-
nem augmenti valoris, ex Farin. nouiss. Rot. decis. 1. 3.
n. 2. alias p. 4. diuers.

De Locato, & Conducto.

Tit. XVIII.

S V M M A R I V M.

- Doctores referuntur super hanc rubr. scribentes.
- Locationis, & conductionis materia vbi tractetur offenditur.
- Locator, & conductor unde, & quotplex dicantur, offenditur.
- Locatio est coimentio, qua factum solitum personarum vnde officium exercentium, vel usus rei pro certa mercede concedatur.
- Merces in locatione debet esse certa, non simpliciter constituta, alias esset contractus immunitatus.
- Merces certa quando dicatur constituta.
- Merces certa, que in locatione intervenire debet an necessario sit constitunda in pecunia numerata, an vero sufficiat quod constituantur in alia quaunque specie ostenditur.

V P E R hanc rubric. scripserunt Zabar. ¹
Ioan. Andr. Imol. Anan. Anch. Panorm.
Barbat. Guid. Papæ, Guillerm. Durand. in
breuiario aureo iuris Canon. fol. 99. verso,
Ioan. de Londris in breuiario sanctorum
Canon. fol. 174. Martin. Melhart. in epitome Decretal.
fol. 111. verso, Petr. de Rauenna in compend. iuris Canon.
Dan. Venator. in analysi method. iuris Pontif. pag. 419.
Goffred. & Host. in sum. huius tit. Alex. Casian. & Ana-
stas. Germani. in parasititis ad 5. lib. Decret. sub hoc tit.
non Barth. Carthag. in exposit. tit. iuris Canon. sub cod.
& nouissim. Didac. de Britto.

M D

A B B O S A
Ius Can.
O. 2. 15.
GVI